

LLUC

NOVEMBRE 1970

Bar Restaurant CA S'AMITGER

Vos hi serviran els millors plats
típics de Mallorca

Telèf. 11 - LLUC

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Pl. Pius XII, 9 - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegrams: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

FAIXES REINA

Jozep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

GALLETES QUELY

I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

Electrofil

AISSLANTS - CONDUCTORS - TERMoeLECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

Correu dels amics

UNA CRÍTICA A LA REVISTA «LLUC»

Sr. Director de la Revista LLUC.

Seguesc des del gener del 1968 la línia de la Revista LLUC i m'estic adonant que quasi tots els articles publicats fins ara, són de folklore —amb tot el seu autèntic i ampli sentit—, o bé literaris: narracions, biografies, poesia, etc. Però hi surten poques visions o articles sobre el que passa a les Illes en altres aspectes.

I me deman: ¿no es podrien tractar temes més aproximats al que passa ara i a l'any 1970, en el món d'avui? ¿O és que no hi ha altres temes sinó els costuradors mallorquins dels segles XIII o del XIX?

Crec que sí, i crec que la importància i la gran responsabilitat que té l'única Revista totalment mallorquina que tenim ací, hauria d'esser exponent de la vida i les inquietuds del nostre poble.

Molt poc s'hi ha parlat sobre la crisi del turisme, l'ensenyament de la nostra llengua a les escoles, els problemes i els treballs del camp, de la indústria, i sobre moltes altres coses que em passen per malla en aquests moments.

Seria bo que així se fes.

RAMON BASSA

SOBRE SARTRE

Sr. Director de la Revista LLUC.

No em va agradar en el núm. de Juliol-Agost el comentari «Mao i els seus seguidors». Una visió tan magre i deficient al mateix temps de Mao i de Sartre és esborronadora en una revista de la qualitat de LLUC.

L'autor hi diu que «l'estrella de Sartre s'anava apagant», i conclou dient que per ventura és «un històric». Per no cansar els lectors diré que Sartre és una autoritat

intel·lectual d'una honestat a tota prova. El que passa no és que sia un històric, sinó que és un home de laboratori. Ell vol aplicar amb urgència les seves idees, però els fets pràctics es tornen en contra d'ell. Com tots els homes teòrics, es veu amargament defraudat per la realitat. No puc dir que restarà de Sartre, dintre 20 anys, posem per cas; però sí estic segur que restarà dempeus la seva acusació contra la injustícia, contra l'exploació, i la seva defensa dels drets de l'home.

Per ventura això bastarà per fer oblidar les seves intervencions extemporànies i fora de lloc.

MIQUEL SALOM

UN IGNORANT QUE NO FILA PRIM

Sr. Director de la Revista LLUC.

Aplaudesc el camí dretur de la Revista LLUC. Ja sé que no estam en temps de triomfalismes i que ara és més aviat moda publicar les cartes de crítica. Però jo que som un ignorant resuscitat de l'any de «L'ignorancia», m'atrevesc a dir que LLUC m'agrada molt. És una revista per a minories, massa intel·lectual, amb massa liteteratures, tot el que vulgueu... Però m'agrada aquest camí contra corrent. LLUC és el llantió vigilant de Mallorca. Les minories tenen una gran missió a complir. Els qui treballen a LLUC són el llevat nou que ha de fermentar el nostre futur. Defectes? Amb defectes o sense, LLUC cada dia fa un camí millor. Fa un camí que fins ara no sap o no pot fer cap altra revista. Poc a poc, però segur.

Me diran que fil gruixat? Ja hi serem a temps a filar prim, si un dia en tenim un parell més de revistes en mallorquí.

GORI SAVALL

Sumari

Correu dels amics	1
La contestació, per Miquel Gayà	3
De 1870 a 1970: Peripècies d'un segle. Homenatge al bisbe Joan Perelló, per Miquel Dolç	4
Conversa amb Encarnació Viñas, per Gabriel Janer	12
A la ciutat dels llibres	15
Tres sonets, per Josep Marí	16
Homenatge líric, per Gumersind Riera	17
Sub o super?, per Gabriel Vilanova	18
Lluís Llach, per Joan Manresa	19
Forma i color en l'arquitectura eivissenca de Josep Lluís Sert, per M. Villangómez Llobet	20
Lluc per Mallorca	22
Rosa dels vents	23

PORTADA:

Al Teatre Romea, de Barcelona, s'han estrenat els 4 Desbarats, obres teatrals del gran escriptor mallorquí Llorenç Villalonga. A la nostra portada, una escena de Alta i benemèrita senyora, peça en la qual el número d'actors en escena arriba a esser enorme, com es veu, en part, en aquesta fotografia d'En Barceló.

LLUC

Revista mensual

Any L - Núm. 596 - Novembre 1970

Direcció i Administració: PP. Missioners dels SS. Cors
C/. de la Pau, 3 - Palma de Mallorca
Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religió: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religió: GUILLEM CELLIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Preu de l'exemplar fora de subscripció: 20 ptes.

els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

Hostal de la Font Coberta

Un lloc pulcre i econòmic al servei dels pelegrins.

Cuina espanyola i francesa.

Salons esplèndids on hi són servits amb

PULCRITUD I ECONOMIA TOTA CLASSE DE DINARS, BERENARS, REFRESCS, etc.

També s'hi preparen, si ho demanen, dinars per a **EXCURSIONS**, berenades, etc.

Servei de **BAR** - Serveis especials per a **Noces i Comunions**.

NOTA. - Per a grans banquets de noces, comunions, reunions, etc., convé avisar amb 48 hores d'anticipació.

LLUC - Tel. 9

Banderins

SALMA

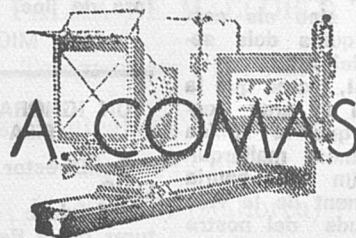
Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a

Telèf. 252633

PALMA DE MALLORCA

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

Bar restaurant de Lluc i Fonda del Monestir

Per a Noces i primeres Comunions
i tota classe de serveis als pelegrins

LLUC - Tel. 6

La contestació

La contestació és, avui, a l'ordre del dia. Fins diríeu que ser contestaris dona to. De no ser-ho, en canvi, seriem conceptuats com aburgesats, panxacontents. Reflexionem-hi, doncs, una mica.

Parlam, naturalment, de la contestació en el sentit admès pels diccionaris de: contradir, manifestar oposició a coses o situacions que no demanen resposta. Quan l'artilleria bombardeja una posició de l'adversari, no pretén, evidentment, que aquest s'hi faci fort, sinó dispersar-lo i fer-lo miques. És quan l'adversari se sent segur, i no recula ni es dispersa, que aleshores també ençata el foc. L'adversari, llavors, «contesta».

La contestació es dona a molts de nivells, a gairebé tots els ordres i esferes. La presenten el moviment «hippy», els de la filosofia, els de les escoles literàries i artístiques, els de la joventut, els de l'Església.

La contestació pot tenir moltes formes i una diversitat de tons, segons la classe dels qui la fan. Adhuc podríem parlar de la pseudo-contestació.

I podríem escriure també una llarga història sobre el tema, amb capítols molt dignes i altres de ben desventurats. És un fenomen més antic que l'anar a peu. Des que un àngel en la glòria va voler pegar un cop d'estat i dir-li al seu Creador que ja bastava de dependre d'Ell. L'àngel i la seva multitud caigueren del seu encimbellament i, en termes bíblics, fins pretengueren arrossegar la humanitat.

Aleshores va ser Déu qui es va fer un magnífic contestari: la seva Paraula s'encarnà en el Crist i s'anorrea com uns dels homes més dissortats. Els àngels rebels n'hagueren de rebre una portentosa lliçó de teologia.

La contestació sol produir-se quan un ja està fart; però també es pot donar a les esferes de la insensatesa i fins en el nivell de la perversitat. I encara n'hi ha que sonen més o manco a allò del poeta: com a «cançoneig imbècil, / rebuig de lletra i música». Les actituds que l'encarnen són moltes, en el bé i en el mal. Moits de grans moviments polítics ho han estat. El nazisme ho va ser a nivell internacional. I ho són molts dels grans cataclismes de la història humana.

Els profetes constitueixen un ordre contestari particularment interessant. Per a ells la vida ofereix poques perspectives de comoditat. Pensem en les volteres de Natan per dir-li al rei David el seu acte de poca vergonya. I en la fugida d'Elias. I en el desterro i el martiri de tants.

També tenim la contestació dels sants. Els

sants són uns essers que es desinstal·len necessàriament d'aquest món i la seva actitud incommoda els qui s'hi han instal·lat. La contestació dels sants té poca retòrica. Pensem, per exemple, en l'actitud de fe en Déu del fundador de l'Ordre teati. O en el do de la perfecta alegria d'aquella mena de «hippy» cristià que fou sant Francesc d'Assís.

Hi ha, damunt tot, el gran missatge contestari del Crist a l'Evangeli. Quan proclama les Benaventurances: per als despresos dels béns i de la bona anomenada, pels qui ploren i pateixen la indigència, per als purs i mansuets, per als qui sofreixen l'insult i la persecució, o són proscrits i bandejats —«Alegrau-vos i celebrau-ho!»— O quan en aquella forma de flirteig amb la samaritana, li surt: «Si sabessis el do de Déu!» O quan a Cafarnaum, després d'associar les multituds amb el miracle del pa, sembla que deixi fugir-li tothom, i encara diu als seus íntims: «I vosaltres també vos ne voleu anar?» O en el diàleg amb Nicodem, quan li precisa que cal tornar néixer en un nou naixement de l'aigua i de l'Esperit. O en fi, la gran demagògia de Déu que es manifesta en la Passió del qui excusa i perdona des del patíbul.

La contestació del Crist té, per acabar, un seguit de formes esclatants a qui pot més. Tenim la Resurrecció que s'esdevé sense cap victòria aparent, sense aplastar l'adversari, sinó deixant un marge per a la inquietud i l'entusiasme; que per als creients se tornarà el foc de Pentecostès i després el testimoniatge fins a morir. El testimoniatge dels qui darrera els tresors del món, descobreixen la perla brillantíssima, se'n van, ho venen tot i ho deixen, per adquirir el tresor fabulós de la gràcia i de la seva fe. La contestació del creient en un món que no encerta a trobar el camí ni la llum per a les seves filosofies i ensopega amb la divisió i la discòrdia.

La contestació, dèiem, té molts de camins, i és com els arbres tan diferents. La coneixem pels fruits que dona.

Fins en el nivell de les coses humanes pot ser una actitud que caldria sempre mantenir: la contestació de la minoria vigilant i desperta; que treballa perquè els destins d'un poble arrelin sempre més en l'esperit.

En aquest sentit, i entre la contradicció dels uns i el seguiment d'uns altres, no deuríem fer de la Revista LLUC una noble i permanent contestació?

Miquel GAYA

HOMENATGE AL BISBE JOAN PERELLÓ

En un ambient de Festa Major, la vila de Santa Maria del Camí ha commemorat el Centenari del seu Fill Il·lustre, el bisbe Joan Perelló i Pou, missioner dels Sagrats Cors que havia regit abans com a Prior el Santuari de Lluç i també la pròpia Congregació com a Superior General.

Els actes varen tenir lloc el diumenge dia 6 de setembre passat, sota la presidència de Monsenyor Miquel Moncadas, bisbe de Menorca. Començaren a les 8 de la tarda amb la inauguració i benedicció d'un monument erigit en el «Sagrat» de la parròquia, que consta d'una gran pedra de més de tres tones de pes, extreta de les muntanyes de Lluç. Du un baix relleu del bisbe Perelló, obra de l'escultor Mateu Forteza, fos en bronzo per la casa Capa de Madrid. Hi assistien les autoritats locals presidides pel Batle don Guillem Capó, els familiars de l'homenajat, convidats d'honor, l'Escolania dels Blavets de Lluç i un públic nombrosíssim.

Després d'aquesta benedicció, autoritats, corporacions i públic es dirigiren a la parròquia; mentre l'Escolania de Lluç obria la marxa i cantava els «Goigs a la Mare de Déu de Lluç» i l'«Ave Maria de Lluç» que era corejada per tothom.

Monsenyor Moncadas presidi una solemníssima Missa Pontifical concelebrada amb vint-i-un sacerdots: entre ells, l'Il·lustríssim don Guillem Fiol, Vicari General en representació del Bisbe de Mallorca, el Reverendíssim P. Rafael Carbonell, Superior General dels Missioners dels SS. Cors i altres Pares d'aquesta Congregació, el Rector de la parròquia i sis altres sacerdots de la vila. Predicà un docte sermó el Rvdm. P. Gaspar Munar. L'Escolania de Lluç interpretà la Missa «Regina Montis Lucani» del P. Jaume Palou, director de la dita Escolania, també present a l'acte. El poble rebentava materialment l'espaiosa església, omplint els

bancs, capelles i passadissos laterals. El pontifical es celebrà totalment en la nostra llengua. En finalitzar l'ofici el Bisbe Moncadas s'adreçà a l'auditori amb unes escaients paraules; i foren cantats l'«Himne a Santa Maria del Camí» —letra d'Antoni M. Penya i música de Mn. Bernat Salas— que s'estrenà precisament amb motiu de les festes de la consagració episcopal del P. Perelló.

Els actes commemoratius varen tenir un digne colofó a la Plaça de la Vila —on han tingut lloc els fets principals de la història del poble i on el P. Perelló havia estat homenajat i aclamat ja en 1928 amb motiu de la seva elecció a l'episcopat. En un lloc preferent hi era exposada una làpida llavorada per la casa «Calizas Mallorca», destinada a la casa natal del P. Perelló. Du el seu escut episcopal i el de la Vila, amb aquesta inscripció: «AQUI NASQUE EL P. JOAN PERELLÓ, M. SS. CC. FILL ILLUSTRE DE LA VILA I INSIGNE BISBE DE VIC. 1870-1955. I CENTENARI DEL SEU NAIXEMENT». L'Il·lm. Dr. Miquel Dolç, fill de la vila i catedràtic a la Universitat Autònoma de Madrid hi obrí l'acte amb un substanciós parlament. Guillem Colom hi llegí un poema propi i un de Llorenç Villalonga, i Llorenç Moyà uns Goigs recent composts. L'Escolania de Lluç brodà amb rantes de música deliciosa aquell homenatge únic, cantant uns «Goigs a Santa Maria del Camí» —letra de Miquel Dolç i música del P. Antoni Martorell— i altres peces que foren un gaudi pel poble que s'honorava d'escollir la prestigiosa Escolania a la seva mateixa Plaça.

LLUC —adherint-se ben de cor a aquest homenatge a qui amb el temps va ser per dret jeràrquic el primer superior i autoritat d'aquesta Revista— s'honora amb la publicació del parlament del poeta Miquel Dolç.

DE 1870 A 1970:

UN DEUTE PERSONAL

Si el nostre magnífic Ajuntament m'ha encarregat de dirigir-vos unes paraules en aquest solemne acte, es tracta, òbviament, d'un honor que li haig d'agrair, però també, per part meua, de l'ocasió de manifestar públicament un deure de cortesia envers la venerable figura del bisbe Joan Perelló. No podré oblidar mai, en efecte, la noble atenció que ell tingué amb mi en dignar-se a venir a Santa Maria, fa vint-i-cinc anys, per beneir el meu matrimoni; fou la darrera vegada que visità el nostre poble. El bisbe de Vic tenia aleshores setanta-cinc anys: estava preparant un sínode diocesà —em deia en una carta del 30 de juliol de 1945—; patia les xacres pròpies de la seva edat, acrescudes pels sofriments de la nostra guerra civil, i s'havia de sotmetre a un règim de repòs, ordenat pel seu metge.

Sentia, però, la il·lusió d'aconcentrar-me i de passar unes quantes hores a Santa Maria: aquesta és la veritat. Va fer, doncs, el sacrifici, que en certa manera va veure compensat, com no s'aturava de dir, aquell dia —el 30 d'agost de 1945—, per l'acollida generosa i entusiàstica del nostre poble que no cessava d'aplaudir al seu pas, enmig d'uns ruixats imponents. En una altra carta del 1.º d'abril de 1946 m'assegurava que en diverses ocasions havia parlat amb fruïció d'aquelles nocces i recordava encara una glosa que una dotzena d'estudiantes catalanes havien recitat a cor al final del convit:

*Hem vingut de Barcelona
a acompanyar-te aquest dia:
l'ensaimada ha estat bona,
però ho és més la novia.*

La memòria no li fallava. El P. Perelló no pogué tornar més: moria a Vic, al cap de deu anys, el 27 de juliol de 1955, als vintanta-cinc anys de vida i vint-i-vuit d'episcopat. Espero que em sabreu perdonar si he començat el meu parlament amb aquest deute personal envers la seva memòria. No crec que aquelles notes d'expansió humana i enyorosa fossin massa freqüents en el seu caràcter, més aviat pensarós, prudent i mesurat. Sens dubte, la seva condició de simple home, al capdavall, sofria una transformació en rebre, de lluny, la imatge d'aquest poble com si fos a través de la pantalla d'un televisor espiritual. No-

PERIPÈCIES D'UN SEGLE

per Miquel DOLÇ

més la remembrança d'aquests fets ja era, al meu entendre, un motiu suficient per a justificar la meua presència en aquesta tribuna. Però, per si no fos prou, s'hi afegeix encara la pila de mèrits de caràcter religiós, cultural i social que adornaren la personalitat del P. Perelló. Jo no en puc ésser ara el portaveu o el promotor. Us n'han fet sabedors unes veus més autoritzades que la meua. Les meves paraules tindran un abast més modest, però també beneficiós. Voldria que durant uns minuts sabéssim contemplar la figura i la vida del bisbe de Vic dins la vasa històrica que les abriga, aquí i més enllà de les aventures domèstiques.

L'HORIZZÓ HISTÒRIC DEL BISBE PERELLÓ

Dit d'una altra manera: ¿com era el món, i concretament el nostre poble, quan veié la llum del dia Joan Perelló i Pou? ¿Com és aquest món en complir-se els cent anys del seu naixement? I, en l'endemig, entre aquestes dues dates, ¿quins esdeveniments, quines grandeses i quines dissorts, ens ha tocat de viure? Crec que una mirada sobre aquest horitzó històric, per lleugera que sigui, ens pot distreure una estona; però també ens pot instruir i allçonar enmig dels problemes que ens plantegen cada dia la vida i els qui ens la governen.

Joan Perelló i Pou va néixer, com tots sabeu, el 30 d'abril de 1870. Una data certament crítica en la història del segle passat, dins Espanya i més enllà de les nostres fronteres. Europa es trobava en plena erupció, ni remotament comparable amb el simple nerviosisme dels nostres dies. En l'espai de dos anys, de 1870 a 1871, ocorren mitja dotzena de fets extraordinaris: la guerra franco-prussiana, hàbilment conduïda per Bismarck, fins a la derrota espectacular de França, davant l'estupor d'Europa; la caiguda del segon Imperi autocràtic francès de Napoleó III —«Napoleó el Petit» de Victor Hugo— i la proclamació de la tercera República Francesa, encarada amb les violències de la «Commune» de París, que atiaren radicals i socialistes; el Concili Vaticà I, un concili tempestuós, caracteritzat encara per la proclamació de nous dogmes i per la marca roent dels anatemes; l'ocupació de Roma, amb la victòria definitiva del nacionalisme italià, després de vint anys de lluita; la proclamació, en fi, d'a-

quell famós Imperi Alemany, sota el predomini de Prússia, que havia de dur al llarg d'un segle tants de terrabastalls i tantes ensulsiades arreu dels països civilitzats d'Europa i del món sencer, fins a resoldre's en el terrorisme manicomial de Hitler.

No tot, naturalment, en aquesta època es redueix a renou d'armes i a revoltes polítiques. Mig segle abans havia començat, especialment a Anglaterra, la revolució industrial, que és la veritable fita dels temps moderns. Els nous invents canviaran a poc a poc les formes del treball: els telers mecànics, les màquines de vapor, el ferrocarril, la navegació a vapor. Però la revolució industrial, mentre produïa un gran augment fabril, comercial i econòmic, accentuava també la misèria i les dificultats, fent més visible la diver-

El bisbe Joan Perelló. Quadrado de Pere Barceló, existent a la parròquia de Santa Maria del Camí. (Foto: MIQUEL SALOM).

gència entre capitalistes i obrers, explotadors i esclaus. Era inexcusable el naixement o, si més no, l'acreixement, sota noves formes, d'un difícil problema: la qüestió social, que, després de cent anys, segueix encara, en bona part, sense resoldre.

En defensa de llurs drets humans, els obrers comencen a formar associacions, sindicats i cooperatives. Des del començ de la revolució industrial ja sortiren crítics i teoritzadors que afirmaven que no bastava la millora de les condicions de treball, sinó que s'imposava l'eliminació del capital privat i la possessió, per part de l'Estat o dels treballadors, de màquines, mines, transports, ferrocarrils i terres. És l'època dels reformadors socials, més o menys realistes o fantàstics: el comte de Saint-Simon, el burgès Carles Fourier, Esteve Cabet, Robert Owen o Louis Blanc. El més radical havia d'esser un alemany d'origen jueu, Carles Marx, que el 1847 havia publicat, amb el seu deixeble Frederic Engels, el cèlebre *Manifest comunista* i, vint anys més tard, el 1867, des de Londres, on vivia desterrat, el primer dels tres volums que titulà *El capital*, base d'un socialisme revolucionari que posava a discussió tots els fonaments de la societat moderna.

EL NOSTRE PAÍS FA CENT ANYS

Aquest era aproximadament el món que s'agitava i es transformava a l'entorn, però lluny, del bres que gomboldava l'infant Joan Maria Ignasi Perelló i Pou, nascut, de pares benestants, el 30 d'abril de 1870, a la casa avui senyalada amb el núm. 32 de la Carretera d'Inca. El nostre Ajuntament magnífic, tan dignament presidit per l'amic Guillem Capó, ha tingut l'encert de commemorar aquesta data amb una làpida que des d'ara ennobrirà aquella casa i amb un monument monolític a aquell infant, destinat a ésser un estel de primera magnitud, que presidirà els jardins del «sagrat» de la nostra parròquia. No crec, però, que els esdeveniments que hem albirat vagament, com a vista d'ocell, tinguessin aquí la més petita ressonància. Més impressió hi podien causar els fets concrets, també importants, que aleshores tenien lloc al nostre país, com un eco de les convulsions polítiques i socials d'Europa: les Corts Constituents de 1869, amb el sufragi universal; l'assassinat del general Prim, el 1871, amb l'entronització d'Amadeu de Savoia; o el començ, l'any següent, de la tercera guerra carlista. D'altra banda, ja feia uns vint anys que havia penetrat i s'havia difós per Espanya l'anomenat «socialisme utòpic»: les idees de Fourier havien entrat a través de Cadis, les idees de Cabet a través de Catalunya. El 1856 havia aparegut a Madrid, fundada per Fernando Garrido, la primera revista socialista, *La Atracció*; el 1870 havia quedat constituïda la Federació Obrera Regional Española, integrada dins l'Associació Internacional de Treballadors.

Santa Maria del Camí. Imatge del retaule barroc a l'altat major de la parròquia.

A Mallorca, com sempre, no hi devia passar res, o ben poc, des del punt de vista polític, encara que a Palma, el 1868, arran de la revolució de setembre, havia estat arrossegada pels carrers l'estàtua d'Isabel II. Només en el camp de la cultura hi havia hagut un total deixondiment, paral·lel al de Catalunya, que enfortia l'esperit de la Renaixença i assegurava la solució del problema lingüístic. Després del setmanari *La Palma* (1840-1841), publicació romàntica d'història i de literatura per a minories, vindria, al cap de quaranta anys, un altre setmanari, *L'Ignorància* (1880-1885), revista d'humor, «orga y xeremies d'una societat de mallorquins», que havia d'aconseguir una discreta expansió entre el gran públic, precursora de l'èxit desenfrenat de les *Rondaies mallorquines* d'En Jordi d'es Racó, i —¿per què no?— de la difusió mig clandestina que, molt més tard, obtingué el *Foc i fum* dins els ambients il·lustrats, esquerrans i anticlericals. Diversos símptomes farien pressentir sens dubte a la nostra gent de cultura i fins als nostres pagesos més espavilats que també traspuntava una època nova des de les costes de tramuntana.

A Santa Maria mateix hi havia hagut durant aquest temps algunes novetats d'interès. L'any 1860 va ésser fundat el convent de les monges. El mateix any tingué lloc la restauració de l'església del convent dels Mínims, que havia estat solemnement beneïda el 24 d'agost de 1697. El 1865 se celebrà la primera fira, que cinc anys després, el 1870, ara fa precisament cent anys, quedà fixada el darrer diumenge d'abril. La nostra vila no devia comptar més de 2.400 habitants quan hi naixia el P. Perelló. És cert que pel davant de la casa paterna de l'infant Joan Perelló seguien pas-

sant a poc a poc, per la carretera polsegosa, els carros que anaven dels pobles a Ciutat, o en tornaven, fent un intercanvi constant dels fruits de la terra i de les manufactures de la capital. Hi passaven també les diligències destinades al transport de viatgers, entre eguins de cavalls i dringadissa de cascavells. Però el 1875, quan Joan Perelló era un infant de cinc anys, ja tenia lloc la inauguració de la línia ferroviària de Palma a Inca: tota la població acudí a presenciar el pas del comboi i, a fi de celebrar l'esdeveniment, el rector Caldentey (el qual regia la nostra parròquia des del 1853) va fer repicar les campanes. Val a dir que els mallorquins no s'havien adormit. Aquest avenç en els transports no s'havia fet esperar massa: feia solament cinquanta-cinc anys que havien aparegut, el 1820, els primers ferrocarrils a Anglaterra.

Si d'aquest tombant del progrés passem al de la cultura, hem de registrar en aquell temps dos fets importants per al nostre poble, que suposen un avantatge indiscutible damunt les generacions actuals. I això ens hauria de fer pujar els colors a la cara. Tres anys enrera, el 1872, el llicenciat Antoni Ferrer i Cabot, de cas Metge Rei, havia fundat a la masia de Terrades el col·legi «Sant Lluís Gonçaga» de segon ensenyament: era un col·legi de luxe, exclusiu per a pensionistes, on es formaven els fills de les millors famílies de Palma, com, per exemple, els del marquès de la Romana. Un meu amic, no fa gaire, m'obsequià encara amb un fullet dels reglaments d'aquella institució, que adquirí una sòlida anomenada. La quota era de 157,50 pessetes per trimestre.

Un altre col·legi, el «Ramon Llull», per a ensenyament primari i per a batxillerat existí devers la meitat del l'últim quart del segle XIX a la casa número 1 del carrer de la Tanca; un anunci de propaganda d'aquest col·legi, publicat al *Diario de Palma* el 7 de setembre de 1883, ens pot orientar sobre la seva cronologia. Tot seguit, el centre acadèmic, dirigit per dos capellans, tots dos nadius de Santa Maria, Mn. Josep Ordines i Mn. Sebastià Amengual, fou traslladat a l'antic convent dels Mínims. Ells dos bastiren, al trast del convent, els dos pisos del gran edifici que té la façana a l'actual carrer de Bernat de Santa Eugènia, per on avui els turistes entren al claustre. L'ensenyament i la manutenció costaven 47.50 pessetes mensuals. No crec, francament, que fos cap negoci, bé que una pesseta d'aquell temps devia ésser equivalent, segons els meus càlculs, a unes vuitanta pessetes dels nostres dies. Tots dos capellans, en efecte, es van trobar aviat carregats de deutes i, per pagar-los, hagueren d'emigrar a Amèrica. Així i tot, tingueren temps d'acollir a llurs aules dos alumnes que havien d'ésser famosos: entre els minyons d'ensenyança primària, el poeta Joan Ramis d'Aireflor; entre els de batxillerat, l'adolescent Joan Perelló i Pou, més tard

bisbe de Vic, el qual degué estudiar els primers cursos de l'ensenyament mitjà al col·legi del carrer de la Tanca.

EL DIFÍCIL TRIOMF DEL P. PERELLÓ

Com a estudiant, Joan Perelló i Pou arribava als cursos de batxillerat amb un discret bagatge de mèrits. Després d'haver après les beceroles al parvulari de les monges, havia assistit a l'escola d'ensenyança primària, instal·lada a una sala de la Casa de la Vila des de 1872 fins a 1923— jo encara la vaig freqüentar—, en què el gran batlle D. Bartomeu Simonet aconseguí de l'Estat una escola de tres graus i adquirí per albergar-la, el 1927, les cases de Can Capó. És en aquella escola de la Casa de la Vila, regentada aleshores per don Bartomeu Ordinas, mestre titular de la vila —germà de Mn. Josep Ordinas, un dels directores del col·legi «Ramon Llull»—, on Joan Perelló guanyava les primeres recompenses: tenia només vuit anys, quan el governador civil de Balears li concedia el Diploma extraordinari amb el qual havia d'ésser premiat als exàmens públics el millor alumne de l'escola amb motiu de la boda d'Alfons XII amb Maria de las Mercedes de Orleans (23 gener 1878); dos anys més tard, la Comissió municipal de primer ensenyament de Santa Maria —que ja havia estat creada en 1841—, en sessió de 14 de setembre de 1880, acordava de concedir-li una Menció honorífica per la seva conducta exemplar.

Podríem assegurar que, moltes vegades, uns petits detalls d'infantesa decideixen el destí d'una vida sencera. Crec que Joan Perelló i Pou es troba en aquest cas. Aquell Diploma extraordinari i aquesta Menció honorífica són el doble símbol de tota la seva activitat futura, tant pel que fa a

Casa natal del bisbe Perelló, a Santa Maria del Camí.

la seva categoria intel·lectual com pel que concierneix el seu altíssim nivell moral de sacerdot i de bisbe. Va ésser sens dubte el seu mestre don Bartomeu Ordinas que, convençut que no havien de frustrar-se les qualitats excepcionals de Joan Perelló, es decidí, d'acord amb els pares de l'alumne, a fer-lo ingressar al col·legi «Ramon Llull» perquè hi estudiés el batxillerat. Hem de pensar que, cap a l'any 1880, a Santa Maria no devia ésser encara gens corrent donar aquests estudis als fills. Si Joan Perelló tingué aquesta oportunitat, era degut als seus dots poc comuns d'intel·ligència i també, sens dubte, a la benestant situació de la seva família.

Però aquesta situació canvià bruscament, amb la mort del seu pare, Antoni Perelló, esdevinguda el 13 de desembre de 1882, quan en Joan tenia dotze anys. De sobte, la mare es trobà amb la feixuga càrrega d'haver de nodrir i d'educar tres fills menors d'edat, el més petit dels quals era el futur bisbe de Vic (una filla, Antònia, la darrera de tots, havia mort, essent una nena, pocs anys després del seu pare). Per si no fos prou, era una dona de salut delicada. La fortuna familiar s'anà escurçant cada dia: hagué de vendre totes les seves terres i, al final, es va veure obligada a desprendre's de la mateixa casa on havia viscut d'ençà de les seves nocces i havien nascut tots els seus fills, i n'hagué d'adquirir una altra, de més modesta, a la mateixa carretera d'Inca, vora el Pont de Son Dolç.

Joan Perelló i Pou, tot i les malanances familiars, pogué cursar el batxillerat entre 1881 i 1886, primer a Santa Maria i tot seguit a Palma, enmig de no pocs sacrificis. A partir de 1887 cursà al seminari de Sant Pere els estudis eclesiàstics d'Humanitats, de Filosofia i de Teologia. No podem baixar a més detalls sobre els anys de la seva infància i de la seva adolescència. Allò que ens interessa en aquesta visió sintètica dels fets és que deixa de molt jove la nostra vila i comença la seva vida pels pobles i les ciutats dels estudis eclesiàstics, del professorat, del govern general de la congregació dels Sagrats Cors, de l'episcopat: Palma, Lluç, la Real, Vic, Roma. Si torna a Santa Maria —a part, naturalment, d'altres visites privades o anònimes—, les seves vingudes ja tindran un caràcter triomfal, al cap de quaranta anys: el 26 de juliol de 1927, l'endemà de la seva consagració episcopal; pel maig de 1928, per assistir als quatre solemnes dies de festa —els dies 5, 6, 7 i 8— organitzats com a homenatge de tot el poble al nou bisbe i fill il·lustre; en fi, amb motiu d'altres festivitats o cerimònies locals, els anys 1929, 1937, 1940 i 1945. Per força haig de renunciar, per no cansar-vos, a fer una relació detallada d'aquests fets, que, d'altra banda, coneixeu a bastament.

DESPRÉS DE CENT ANYS

Fa quinze anys que el P. Perelló, després d'haver restaurat materialment i moralment la seva diòcesi, moria a Vic. En fa cent que va néixer a Santa Maria. ¿Què ha estat del món durant aquesta centúria? Tota ella forma ja un gran capítol de la història, atapeït de glòries i de calamitats, d'avenços culturals i de barbàrie. ¿En volem un esquema? Ve-te'l aquí: conferència de Berlín, amb el repartiment d'Àfrica (1884); guerra anglo-boer (1899-1901); guerra russo-japonesa (1905); primera guerra mundial (1914-1918); revolució socialista a Rússia (1917); formació de la Tercera Internacional Comunista (1919); «marxa sobre Roma» de Mussolini (1922); triomf del nacional-socialisme de Hitler (1933); segona guerra mundial i bomba nuclear (1939-1945); conflictes bèl·lics de Corea, del Vietman i del pròxim Orient; II Concili Vaticà, sense estigmes i amb reformes essencials, **encara difícils de pair**; tensió sistemàtica i dramàtica entre democràcia i socialisme, entre els Estats Units i la Unió Soviètica.

Però també, al costat de tantes situacions crítiques i de tants de desgavells, les fabuloses conquestes del talent humà: les invencions del telèfon i del fonògraf (1876), de la làmpara elèctrica i de la vacuna de Pasteur (1880-1881), de l'automòbil (1885: la primera matrícula oficial del món, l'absoluta matrícula núm. 1, és de Palma), del cinematògraf i de la ràdio (1895), de l'aeroplà (1903), de la teoria de la relativitat (1916), de la radiodifusió als Estats Units (1921), de la televisió, de la penicil·lina; en fi, el viatge dels americans a la Lluna (1969). No ho dubtem ni un moment. Enmig de tot, com podem comprovar, el balanç entre ombres i llums és favorable a l'optimisme, encara que, ben mirat, des del punt de vista social, no podem llançar les campanes al vol.

Si deixem de banda l'horitzó mundial i enfoquem l'àrea molt més reduïda del nostre país, la sensació, al meu entendre, és més angoixosa. Som un poble difícil, inconstant, pràcticament ingovernable. Vet aquí l'esquema polític espanyol d'aquests cent anys: primera república (1873); dictadura de Serrano, pronunciament de Martínez Campos i Restauració, amb Alfons XII (1874); Constitució de 1876; creació del Partit Socialista (1879); restabliment per Sagasta del dret d'associació (1887); fundació de la Unión General de Trabajadores o U. G. T. a Barcelona (1888); guerres de Cuba i Filipines, amb la pèrdua de les darreres colònies espanyoles (1895-1898); regnat d'Alfons XIII (1902-1931); Solidaritat Catalana (1906) i Mancomunitat de Catalunya (1912); trista guerra del Marroc, amb la desfeta del Barranco del Lobo (1909) i el desastre apocalíptic d'Annual (1921); Setmana Tràgica de Barcelona (1909); fundació de la Confederación Nacional del Trabajo o C. N. T. (1911); pugilat interminable entre liberals, con-

servadors, republicans, socialistes i radicals (Cánovas del Castillo, Sagasta, Maura, Canalejas, Romanones, Lerroix i *tutti quanti*); assassinats imbecils de Cánovas del Castillo (1897), de Canalejas (1912), d'Eduardo Dato (1921); aliança Maura-Cambó (1921); dictadura de Primo de Rivera i vol transoceànic del «Plus Ultra» (1923-1927); segona república espanyola i Autonomia de Catalunya (1931-1936).

Així i tot, enmig de tantes sotragades, com que som un poble d'inesperades i miraculoses facultats, sembla que ens hàgim pogut salvar de l'enfonsament total o de l'extermini gràcies a un manat de realitats culturals que encara nodreixen el nostre esperit i ens fan sostenir, ben convençuts, que no *cualquiera tiempo pasado fue mejor*. Basti recordar la fundació de la Institución Libre de Enseñanza (1876), la vacuna anticolèrica de Jaume Ferran (1884), les descobertes histològiques de Ramón y Cajal (1886-1889), la generació espanyola del 98, la fundació de la *Revista de Occidente* per José Ortega y Gasset o la promoció poètica de 1927. I, en un pla molt més acostat a les «nostres» aspiracions concretes, *L'Atlàntida* de Verdaguer (1876), la fundació de l'Orfeó Català (1894), *l'Oda a Espanya* de Maragall (1898), el rigor cívic de l'Escola Mallorquina, la codificació lingüística de Pompeu Fabra i el naixement, a Catalunya i Mallorca, d'una novel·la i d'un teatre importants, adients a la formació d'una consciència social i política. Potser no és massa, tot plegat, però, si hi pensem bé, crec que no podíem fer gaire més.

EL NOSTRE POBLE, AVUI

¿I el nostre poble de Santa Maria del Camí? Si examinem amb alguna atenció aquests cent anys que han transcorregut entre el naixement del bisbe Perelló i els nostres dies, no crec que ens puguem queixar de la nostra tasca. Hem passat de 2.000 habitants a 4.000. Hi ha hagut aquí, com pertot, un canvi absolut, d'acord amb el progrés material i científic que he intentat resumir. I no em refereixo només, és clar, a la quantitat d'automòbils, de televisors o de frigorífics que han envaït els nostres carrers i les nostres cases. Sembla que hem arribat a un moment de plenitud, que hem tirat la casa per la finestra. Bé, però potser no hauríem de bravejar massa: tenim, sí, bones urbanitzacions i carrers asfaltats, però no tenim encara, per exemple, aigua corrent ni mercat cobert, bé que l'Ajuntament se'n preocupa.

Malgrat tot, per a comprendre aquesta alegre situació, cal fer un repàs als progressos dels anys passats, a fi de no oblidar unes persones que mereixen el nostre respecte i la nostra estima. El 23 de juliol de 1911 hi hagué al nostre poble un gran esdeveniment: la inauguració, amb una festa, de la primera central elèctrica, gràcies a

La vila natal del bisbe Perelló rebia el seu Fill Il·lustre, engarlandada amb arcs de murte, palmes i gallarets, el 5 de maig de 1928. A dreta i esquerra del bisbe el batle don Bartomeu Simonet i el jutge don Joan Far.

l'esperit d'empresa de don Andreu Bestard i Canyelles; però fins al 1962 el fluid elèctric no arribaria a les llars de fora-vila. Des del 1921 ja poguérem tenir, d'estiu, sessions cinematogràfiques a l'aire lliure, per obra de don Jaume Salom i Dolç, i des del 25 de juliol de 1923, un edifici per a teatre i cinema (preus d'aquells temps: butaca, 0,30 pessetes; seient general, 0,20; infants, 0,10); d'aquesta manera, el local ha pogut suplir en moltes ocasions els dos petits salons que hi hagué a Can Carol i a Can Mig. El 1915 començà a funcionar l'Administració de Correus; el 1928, el telèfon públic; i el 1932, una centraleta, ja amb aparells particulars per a l'interior de la població. Si d'aquí passem als dominis de la indústria i del comerç, hem de recordar el forn de vidre, els molins fariners, les rajolereries, les fàbriques de teixits —amb telers d'antiga tradició— i les de licors, especialment dels anisats, que donaren a conèixer el nom de don Andreu Bestard i Capó i han tingut aquests darrers anys un reviscolament notable, afavorit per les oportunitats del turisme transeünt.

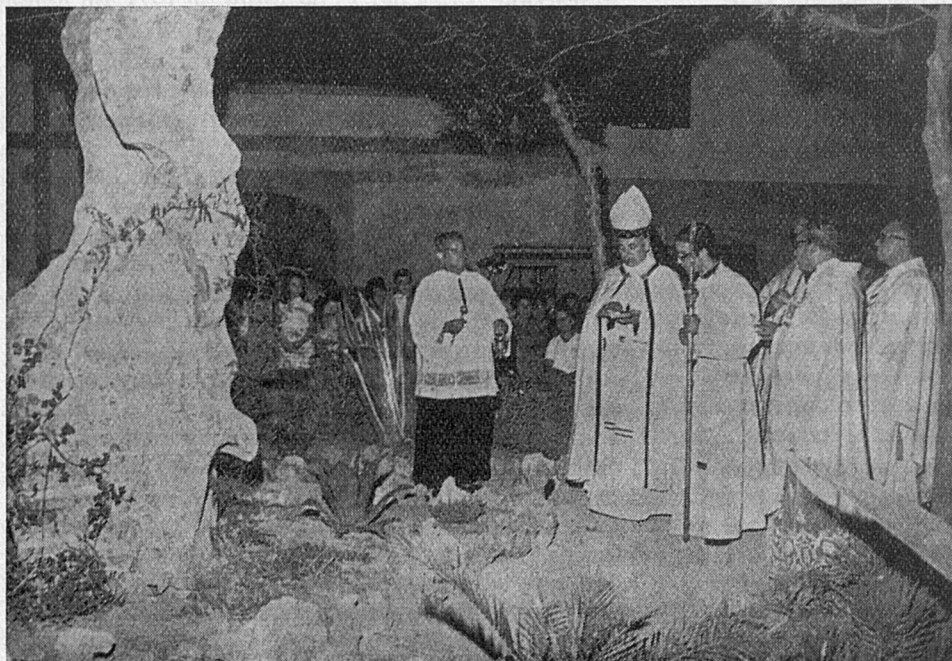
Estic parlant de fets que tots coneixeu, però forçosament els haig d'esmentar dins aquest quadre que abraça amb ràpides pinzellades l'espai d'un segle. Ens manca, encara, la nota cultural; essencialment, l'ensenyança. L'ensenyança rebé

l'impuls definitiu el 1927 de part del batlle don Bartomeu Simonet: després d'haver aconseguit l'escola de tres graus, que he recordat més amunt, construï i inaugurà el 24 d'octubre de 1926 el parvulari de la barriada dels Hostals. El 1935 va ésser obert el parvulari de fora-vila i el 1960 ho fou l'escola parroquial de Can Sanxo. Mentrestant, el 18 d'octubre de 1959, sota l'alcaldia de don Sebastià Pizà, era beneït, en substitució de l'edifici de Can Capó, amb una solemne festa, el Grup Escolar de la plaça d'Andreu Torrents, que conté quatre graus per a nins i un per a nines. Ja deia abans que, de totes passades, aquestes millores no són suficients. El Batxillerat, per al qual comptàvem vuitanta anys enrera amb dos col·legis, funciona avui a la bona de Déu. Tant les monges com els mestres de les escoles han tingut la bona pensada d'obrir uns cursos de batxillerat elemental. En l'endemig, el nostre poble s'ha vist enaltit, seguint aquest ritme progressiu, amb la presència, més o menys prolongada, d'insignes personalitats de les lletres, de la política i de l'església, des de sant Antoni Maria Claret, l'Arxiduc Lluís Salvador, Rubén Darío, Miguel de Unamuno, Antoni Maura i Winston Churchill fins a Antoni Gaudí, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Llorenç Ribber o Maria Antònia Salvà.

És hora de fer punt. Si parem esment en cadascun dels detalls que tan gosadament he esbossat —i en podríem adduir molts més—, haurem de treure, malgrat tot, la impressió d'un balanç favorable. El progrés, en conjunt, és evident. Sense ell no hauria estat possible, al llarg d'aquests cent anys, la florida de tants de personatges, fills de Santa Maria del Camí, que han ennoblit el nom de la nostra vila des de camps tan diversos com la jerarquia eclesiàstica, l'humanisme, la poesia, la medicina, la investigació, l'ensenyament, les belles arts, la música, fins el ciclisme. En tenim un símbol en la figura del bisbe Perelló. Tots ells han estat fills de petits propietaris rurals, de petits comerciants, d'obrers manuals, de famílies modestes o discretes. Gràcies a aquests personatges, el nom de Santa Maria del Camí figura avui en enciclopèdies europees i americanes.

Ja sé que, de vegades, certes persones, un poc curtes de vista, es pregunten què han fet a favor del nostre poble aquests personatges' perquè els dediqui un homenatge el nostre Ajuntament en nom de la vila. Es tracta d'una pregunta estèril i capciosa. D'aquests personatges, alguns han treballat materialment, a la vista de tots, pel poble; d'altres li han procurat millores movent d'amagat i de lluny uns fils invisibles; d'altres, sempre units al poble per l'enyorança i l'estima, han seguit fora d'aquí una tasca esforçada pel bé de tots. Tots ells, no ho dubteu, mereixen sense dis-

Monolit aixecat a la memòria del P. Joan Perelló, bisbe de Vic, en el «sagrat» de la parròquia de Santa Maria del Camí. La foto recull el moment de la solemne benedicció que efectuà Monsenyor Miquel Moncadas, bisbe de Menorca.

L'Escolania dels Blauets del Santuari de Lluc, sota la direcció del P. Jaume Palou durant el seu concert d'homenatge a la memòria del P. Perelló, a la plaça de la Vila de Santa Maria del Camí.

tinció que el poble els honori d'acord amb aquella antiga sentència: Poble que glorifica els seus fills es glorifica a ell mateix.

Ara, això sí. No són aquests personatges —noteu-ho bé— els qui han «fet» pròpiament o han protagonitzat la història de Santa Maria durant aquests cent anys. No són tampoc els reis, els generals, els magnats o les famoses batalles els qui fan la gran història. La fan, sense cap dubte, aquests homes ignorats, feiners, sovint mal pagats, que deixen la suor i de vegades la sang al taller, al solc, a la fàbrica, a la trona, al laboratori. I ningú no es recorda d'ells! És a dir, la fan els

«homes sense història»: tots vosaltres plegats, amics de Santa Maria del Camí.

Miquel DOLÇ

NOTA

Per a la redacció d'aquestes ratlles he pres esment, sense comptar diverses obres generals de caràcter històric, dels següents estudis: J. NICOLAU BAUZA, M. SS. CC., *El P. Juan Perelló, obispo de Vich* (Palma, 1956); JOSEP CAPO JUAN, C. O., *Santa Maria del Camí*, en *Corpus de toponímia de Mallorca* de J. Mascaró Pasarius, III 1463-1481. No poques notícies més particulars, les dec també a la cortesia del P. Josep Capó.

conversa amb:

encarnació vinyas

Vaig conèixer Encarnació Viñas en aquells dies en què vaig decidir-me d'estudiar Lletres a la Universitat. Un dia, li vaig regalar una rosa, tot agraint-li aquella transformació que tenia lloc dins mi al contacte amb les seves paraules. Jo estava avergonyit. La rosa era blanca i tenia una gotellina d'aigua clara en el vorell dels pètals, rivetats de vermell. Possiblement, era una estranya forma que qualsevol hibridista famós havia llançat aquella temporada. Em digué que la posaria sobre la taula, perquè aquella nit tenia convidats. La rosa, entre les seves mans, lluí com una glopada de cotó.

De les classes d'Encarna en sortíem menys conformes. El temps s'escapolava en una rapidesa insospitada i les hores esdevenien un alè molt curt, perquè tenia la màgia de la paraula, el poder ocult que ens feia retrobar a nosaltres mateixos, perquè sabia trempolejar les matèries d'estudi amb les necessitats que rajaven sobre la carn viva de la nostra perllongada adolescència.

En aquells dies d'insatisfacció i desconhort, vaig començar a escriure *L'Abisme*, d'amagat de tothom. Sentia autenticar-me a mi mateix a mesura que creixien les planes desgavellades d'aquella primera novel·la. Després, vaig voler que el seu home, el poeta Josep Maria Llompart, hi posàs un pròleg.

De llavors ençà, res no ha canviat a primera vista. En el fons de l'aigua tèrbola, queden els treballs dels qui escolen la vida, captint per una dèria valenta, conscients del que es juguen. No és possible d'enumerar les activitats d'Encarna: les classes a l'Institut Femení, a l'Escola Normal, als Cursets d'Estiu, els muntatges de peces teatrals, com és ara l'adaptació del *TIRANT* que Maria Aurèlia escrigué per a «ús de col·legials enamorats del teatre».

Avui, he fet de trobar-la. Li he dit que pensava treure a rotllada pública els desvetllaments de les dones que, en la nostra societat, vinculada per uns condicionaments i unes circumstàncies molt peculiars, marquen amb fermesa sobre la terra vella la petja segura del seu peu de bronze. Sabia que no em podia dir que no.

Per a ús i abús dels qui creuen en la viabilitat del diàleg, hem tingut una llarga conversa sobre els problemes que afecten la dona d'ara i d'ací. Vet aquí els resultats de la nostra rallada.

—Com és la dona, a les Illes?

—*Jo crec que, com pertot arreu a on es donin circumstàncies semblants: petites ciutats, vida provinciana, reclosiment, aïllament, tradicionalisme. Circumstàncies que es donen tant a Cuenca, posem per cas, com aquí, malgrat el fals cosmopolitisme, completament extern i superficial que ens dona el turisme.*

—Quins problemes troba per a integrar-se, definitivament, en la vida pública?

—*Els propis, aquí i a Cuenca, de tota societat tradicional, que li costa assajar uns nous motllos, rompre unes fórmules que són ancestrals. En aquest cas concret, el de rompre el motlo d'aqueixa falsa feminitat que s'ha donat fins fa poc i que consisteix en unes formes externes que no tenen res a veure amb una autèntica feminitat, que és només una qüestió de caràcter i de temperament. Conec un home de carrera universitària i professió liberal, que ja ha doblegat la sei-*

xantena, que diu tranquil·lament que ell es va casar amb la seva dona perquè era una allota que feia faltes d'ortografia; això va ésser el signe de la seva gran feminitat. És clar que això ja no es dona en les generacions més joves, però de totes maneres el problema consisteix a saber plantar cara a aquests prejudicis. Les dones de la meua generació, les que seguien estudis superiors, varen tenir quasi totes l'oposició del seu promès, més o menys forta, cap a aquests estudis. Més d'una degué sentir la por de perdre la feminitat.

—Creu en la viabilitat de la dona objecte?

—La dona com a objecte decoratiu al servei de l'home, per a ésser exhibida davant els altres, perquè és bella i elegant, em sembla una situació vergonyosa, «repugnant» (no trob una paraula més forta). Crec que és una positura degradatòria, tant com ho pugui ésser qualsevol casta de prostitució. I aquesta opinió no té res a veure amb les teories feministes, es tracta només de tenir en compte l'escala dels valors humans.

—Quina opinió li mereix Eva i el seu mite?

—Crec que tots estam d'acord que, com a mite, Eva queda infantil. Per què carregar-li la culpa del pecat quan tots sabem per empirisme que en el pecat intervenim tots i en parts iguals? És com l'infant que, després d'una malesa, quan veu que el renyaran, carrega tota la culpa al company.

—Què en pensa de la dona domèstica?

—Crec que, segons les circumstàncies, totes les feines poden ésser importants, sempre que tinguin l'imperatiu del deure i la satisfacció de complir-lo, però dedicar exclusivament una persona a les feines domèstiques em semblà una limitació i fins i tot un embrutiment.

—La dona és el pecat?

—Ja he dit, parlant d'Eva, que em sembla pueril aquest concepte misogin de la dona encarnant el pecat. La literatura de l'Edat Mitjana està amarada d'aquesta teoria, però ja sabem que l'Edat Mitjana només la podem mirar amb perspectiva històrica i és hora d'haver superat molts del seus punts de vista.

—Creu que la legalització del matrimoni assegura el seu èxit?

—La legalització només s'ocupa d'un aspecte de la qüestió. El que el matrimoni tenguí un estat legal no té res a veure amb el seu èxit. L'èxit matrimonial correspon al camp afectiu, el de l'amor, la convivència, l'esperit de sacrifici, la capacitat de comprensió, el sentit de cooperació, etc., etc.

—El divorci pot ésser una solució?

—Potser que el divorci resolgui segons quins aspectes del fracàs matrimonial, i tractant-se de

segons quins temperaments; però correspon també al camp de les legalitzacions, i, com he dit abans, aquesta no és l'essència del matrimoni. El divorci pot solucionar, pot legalitzar una situació, però allò que significa l'enfonsament sentimental i humà d'un fracàs matrimonial, allò que significa el fet d'haver estat inútils uns anys de convivència, no ho soluciona el divorci, tant si es tracta d'una persona religiosa, que veu en el matrimoni un sagrament indissoluble, com per aquell que no l'hi veu.

—Què hi ha de veritat en la protecció de l'home?

—Crec, senzillament, que és un mite creat pels esdeveniments històrics. Estam cansats de veure matrimonis a on la protecció l'exerceix la dona. Basta obrir els ulls davant la nostra societat.

—La família, els fills, l'home, la casa, són un obstacle perquè la dona es realitzi plenament?

—Tota ocupació absorbent i unilateral és un obstacle perquè una persona es realitzi. ¿Creus que es pot realitzar la mecanògrafa d'un Banc que passa la jornada laboral escrivint números amb una màquina? ¿Creus que es pot realitzar el pare de família amb «pluriempleo» per mantenir una família nombrosa? L'ideal seria que ningú tengués una professió fora de les seves vocacions i aptituds i que les nostres obligacions morals, familiars i laborals no ens absorbissin tot el nostre preciós temps. Per altra banda, crec que els autèntics valors d'una persona es manifesten sempre, fins i tot en les circumstàncies més adverses, i que la dona dedicada a la família pot, en la majoria dels casos, tenir un temps per realitzar-se, per cultivar-se, i a vegades per actuar fora de la família.

—Què en pensa dels slògans «Es cosa de homes» i d'altres per l'estil?

—Ho trob depriment. Jo no puc evitar un cert empegueïment davant aquests slògans, com si sentís la vergonya d'altri. Val a dir que tenc poc sentit de la ironia. Crec que m'he aficionat al conyac des d'aleshores. Opin que la censura hauria d'evitar aquests slògans de tipus eròtic, més que altres coses, per poc educatius i denigrants.

—És necessària la subjecció a l'home?

—Per què ho hauria d'ésser? No trob la causa per més que la cerqui.

—Què entén per sexe feble?

—L'expressió «sex feble» em sembla una frase feta i sense sentit. Però si els científics diuen que fins i tot físicament la dona no té per què ésser més feble que l'home! Tot és producte d'una adaptació a la vida, des del neolític, és a

dir, d'ençà que l'home va sortir a caçar i va deixar la dona cultivant la terra i cuidant la casa.

—La formació sexual de la «nostra dona» a través de qui li ha vinguda?

—*Com sap tothom, li ha vengut fins fa poc temps pels pitjors camins: el del silenci davant el tema tabú, el del misteri i les prohibicions, i el de les converses d'amagat entre les companyes de col·legi, a més de lectures i cinema. Sembla, però, que ara la família i l'escola, és a dir l'educació, ha pres partit, i es comença a informar l'adolescent, tant masculí com femení, d'una manera clara i neta, sense fer-ne un tema terrible i pecaminós.*

—Què és l'instint maternal?

—*Vaja una pregunta! L'instint maternal és l'instint maternal, ni més ni manco, que, com tots els instints, dins el gènere humà, ha esdevingut un sentiment.*

—Quina diferència hi veu entre l'instint maternal i l'instint paternal?

—*No n'hi veig cap ni una.*

—Creu que la llibertat sexual li ha vinguda a la dona amb la píndola?

—*La llibertat, tant la sexual com qualsevol altra, és una cosa més complexa, important i subtil que una simple mesura preventiva. La vertadera llibertat necessita d'una educació, d'una formació de la voluntat, d'una plena consciència dels deures i drets de cadascú. A més, no crec que es pugui dir que la llibertat és tenguda pels homes o les dones així, en bloc, perquè pens que és una possessió personal i elaborada per cadascú.*

—Què en pensa de les publicacions exclusivament per a dones?

—*No crec dir res d'original si dic que les trob lamentables. És injust que en diguin «publicacions femenines», quan en realitat les llegeix un sector de l'estupidesa humana format tant per homes com per dones. Com si la superficialitat i la frivolitat fossin sols defectes femenins. Basta obrir les orelles a les converses del nostre voltant per veure que són defectes de tota la humanitat abonats per l'ambient, la propaganda i, la majoria de vegades, l'educació.*

—Creu que les lleis, la societat i l'Església us discriminen?

—*No és que ho cregui, és que és un fet. L'empirisme té la paraula.*

La conversa s'allarga indefinidament i les paraules surten a bolics. Dins el cap em ballen uns versos de la seva germana Cèlia:

Trencaràs els segells amb mà de neu,
podràs fer entrar la llum dins l'ombra morta.

Gabriel JANER MANILA

BANCA MARCH

Capital desembossat Ptes. 500.000.000' -

Reserves 1.062.151.837'79

Regularització Llei 76/1961 307.985.196' -

CASA CENTRAL I DOMICILI SOCIAL:

PALMA DE MAJORCA

Carrer de Sant Miquel, 17-19 - Tel. 224805

Apartat de Correus núm. 672

Telex 68.611

Sucursal a Barcelona:

C. Caspe, 17 - Tel. 2220610

Apartat de Correus 1971

Telex 54.439

Altres 29 Sucursals i Agències Urbanes a les
Balears i a Barcelona

Realitza tota classe d'operacions de

BANCA BORSA CANVI

Aprovat pel Banc d'Espanya amb el número 5.042

ALACIUTAT DES LLIBRES

4 COMÈDIES EN UN ACTE: ALLÒ QUE TAL VEGADA S'ESDEVINGUÉ. CAMBRERA NOVA. TERCET EN RE. VIVALDA I L'AFRICA TENEBROSA. Per Joan Oliver. Barcelona. Aymà, S. A. Editora, 1970; Col. «Quaderns de Teatre», 23.

Jordi Carbonell en un pròleg a aquest llibre subratlla l'actitud de Joan Oliver en front de la societat contemporània, com també un seu desig de netedat. Però afirma que, tot això, no és prou per explicar-nos «la densitat que traspuja el seu teatre en els moments millors», ni tampoc «la tècnica que tots els crítics han reconegut» a la seva obra. Analitza cada una d'aquestes quatre comèdies, d'algunes de les quals diu que «són de les obres perdurables del nostre teatre», perquè «al costat de llur qualitat literària, al costat de la seva sàtira acerba del nostre món burgès, de la societat de consum, de les modes literàries, s'hi reflecteix un profund humanisme».

Humanisme, un missatge essencial, i una alta qualitat literària són, en fi, els trets més importants que Jordi Carbonell assenyala a aquestes obres de Joan Oliver que tan pulcrament impreses ens ofrena l'Editora Aymà.

M. G.

POESIA DE L'ALGUER. Per Pasqual Scanu. Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconses. 1970.

Aquest llibre de poesia del professor Pasqual Scanu se recomana per la seva «sonora cadència» i pel seu «delicat estil», com diu Lluís Maria Mezquida i Gené en el seu Proemi. Poesia —com és pròpia dels poetes de l'Alguer, també ho subratlla el senyor Mezquida—, «d'un lirisme fi, dins la simplicitat de les seves composicions», que «descriuen el paisatge, sempre plàcid de la seva terra i s'enamoren d'aquelles coses minses per tal d'exaltar-les». La dialectalitat algueresa, prou acusada, hi és com un perfum característic que fa mes enyanyable el llibre i dóna un valor de document a aquesta creació literària que ens arriba d'un tros de terra catalana de tan enllà la mar.

Ornen l'edició un retrat del professor Scanu, i una sèrie de dibuixos —d'una ben profunda sensibilitat— de Maria Dolors Mezquida i Sans.

M. G.

ESCITORES CARTUJANOS ESPAÑOLES, por Un Cartujo de Aula Dei e Ildefonso M. Gómez. Abadía de Montserrat, 1970.

Les Publicacions de l'Abadía de Montserrat acaben d'editar aquest extens repertori d'escriptors cartoixans, que forma el volum 19 de la col·lecció **Scripta et Documenta**, en la qual han aparegut ja tantes obres importants. Conté més de dos-cents escriptors cartoixans, del segle XII al segle XX, dels quals és donada una biografia resumida, una llista d'obres publicades, inèdites o perdudes, i una bibliografia. De més a més, al final hi ha una llista de més de cinquanta escrits anònims. Com és natural, molts dels autors estudiats són mallorquins o tingueren relació d'una manera o altra, amb la cartoixa de Valldemossa. Faciliten enormement la seva identificació els cinc índexs finals: cronològic, toponímic, onomàstic, alfabètic d'obres i temàtic. Encara que sigui possible d'augmentar molt les notícies que se'ns donen sobre Mallorca (la mateixa **Biblioteca de escriptors baleares** de Bover, per exemple, no sempre ha estat utilitzada tant com caldria), hem d'agrair extraordinàriament a l'anònim cartoixà d'Aula Dei (el P. Josep Oriol Puig) i al benedictí d'El Paular Ildefonso M. Gómez l'esforç que han fet per reunir i sistematitzar per primera vegada la bibliografia cartoixana i hem d'esperar que estimularà d'altres a utilitzar-la i a completar-la.

J. M. i M.

SANTUARI, per William Faulkner. Traducció de M. de Pedrolo. Pròleg de Joaquim Marco. Edicions Proa. Barcelona, 1970; Bibl. A tot vent, 149.

William Faulkner és —amb Hemingway, Scott-Fitzgerald. Dos Passos,

Steinbeck, Wolfe i alguns altres— un dels novel·listes nordamericans actualment més alts; fins potser dels més alts del món d'avui.

Santuari, tal vegada la seva obra més interessant, presenta accions i situacions tan estranyes, i uns personatges tan complexos —un retardat mental, una filla de bona família arrossegada al mal a través del mal, un «gàngster» pertorbat, etc.—, que hom hi cerca uns camins de salvació sense, però, que Faulkner ens en doni la clau. El món de Faulkner és un món tancat, sense sortida. Faulkner —dirà Joaquim Marco— és «un moralista que s'atreu a demanar explicacions a una societat indiferent al crim i als abusos d'autoritat».

Manuel de Pedrolo —un gegant de la novel·la catalana d'avui— ha anostrat aquest gegant de la novel·la universal també d'avui.

M. G.

REICH HABLA DE FREUD. Por Wilhelm Reich. Editorial Anagrama. Barcelona, 1970; Colección Argumentos, 11.

Wilhelm Reich i Sigmund Freud varen ser amics ben compenetrats, entre els quals hi va haver una profunda relació en ordre a les descobertes científiques del Psicanàlisi. Això de l'amistat i la relació és un dir, perquè entre Reich i Freud sorgí també el conflicte que embarassà moltes coses i, el que és pitjor, sumí en la fosca l'estat de les conquestes científiques que els animaven tots dos.

Interessos no prou clars han contribuït molts d'anys a mantenir aquesta fosca, fins que en 1952 Wilhelm Reich —que va sobreviure a Freud—, en donà «un document de sinceritat no gens comuna» en l'entrevista que concedí —gravada en cinta magnetofònica i transcrita taquigràficament després— al representant dels Arxius Sigmund Freud.

Aquest i d'altres escrits de Reich són recollits en un volum que l'Ed. Anagrama ens presenta avui en versió castellana de José Cano Tembleque.

M. G.

EIVISSA

POESIA DE

tres sonets

I

A un clam de desesper el temps arriba
sobre el cavall escabellat del vent.
Acut amb força atroç, s'irrita i sent
el fosc ressò del món vora la riba.

Tot un home commou; neteja i tiba
d'esperit i de cos l'ànim dement.
L'home ha comprès l'alt arravatament
i es veu com un vaixell a la deriva.

No sabia que el vent duia el missatge
més poderós als dies sense nord:
el temps vivent, constret en una imatge

de vida assenyalada vers un port.
El temps concret, estimulants paisatge
contra la pau difícil de la mort.

III

Déu meu, encara et donaré més guerra,
car sé que els mancaments resten molt lluny
i quan un home dona un cop de puny
sobre la vida, al seu destí s'aferra.

Encara, oh Déu, em donaràs més guerra,
car saps com em distrec quan hom no em puny
i si em veus com una ombra que s'esmuny,
aviat pots refer-me amb bona terra.

Una brega contínua és santa cosa:
fes-me virtut del mot i el pensament,
la serenor de l'àngel i la rosa.

I el dia que ja em tinguis esmunit,
desfet, aixafat, fofo, sense vent,
mort que seré i ben mort, no em treguis pit.

II

Mar de dunes albat, terra arenesta.
Sendera interior, casa pagesa.
La figuera més gran dorm una sesta
sobre els cent estalons de la vellesa.

Ran de l'hort, la palmera fa la festa,
cofada i alterosa. L'aigua estesa,
blanca entre joncs i salinera, resta.
Arreu manquen parets a desatesa

pedra. Desèrtica sa Guardiola,
esmolada a la torre, vera llum,
s'aproxima al Vedrà, illot que vola,

i a s'Alga i sa Torreta es desentén
del mar. Sorra i savines, clar costum,
s'Espalmador entre fars veles rebent.

JOSEP MARÍ

1970

LES ILLES

MENORCA

homenatge líric

A Cristina Valls d'Estelrich,
il·lustre actriu mallorquina.

I

La paraula estava nua,
estava a punt d'esclatar,
esperant el ritme inèdit
que la faria volar
pels lírics camins de l'aire,
sota la llum d'un cel blau,
fins fondre's
—tot cantant—
amb el batec de la terra,
amb el batec de la mar.

III

Es féu cançó de llegenda
popular,
es féu cançó tota nostra
i dolçament musical,
amb el batec de la terra,
amb el batec de la mar,
amb la poesia càlida
del nostre sol balear.
¡Parlà en el cor de Mallorca
el cor de Cristina Valls!

II

La paraula estava nua
esperant.
I tu vingueres un dia,
vingueres, Cristina Valls,
joglaressa del bell mot
recitat,
i la paraula vernacla,
que estava a punt d'esclatar,
en els teus llavis encesos
es féu cançó de cristall.

GUMERSIND RIERA
1970

MU-
SI-
CA

SUB O SUPER?

per Gabriel VILANOVA

Una de les coses que fa més difícil parlar de música lleugera és l'amplitud de l'expressió, la gran varietat de producció que inclou. Normalment dins altres sectors de la vida els gèneres es solen dividir molt més. Es molt difícil trobar, per exemple, una revista literària que al mateix temps parli de literatura d'alta volada i de foto-novel·les. Fins i tot dins la vida més ordinària, la gent té els seus moments de seriositat totalment separats dels seus instants d'esplai. En el camp de la música lleugera més tost va tot mesclat. I així en el mateix programa de ràdio o de televisió es donen juntes la cançó de l'autor que intenta transmetre el més profund de si mateix amb una altra que conté les més vulgars bajanades.

El món de la música lleugera s'ha eixamplat prou com per a permetre'ns ja dividir. Crec que caldria fer una distinció molt clara entre aquells que fan música comercial o de consum i aquells que intenten fer alguna cosa més seriosa. Quan una persona ens diu que parla «en sèrio», sabem que podem jutjar-la pel que ens diu. Així també, qui vulgui cantar seriosament cal que ho digui i el jutjarem pel que canta. En aquestes retxes només em referesc a aquelles cançons en les quals l'autor s'hi manifesta completament, accepta que el jutgin per elles o, almenys, així sembla donar-ho a entendre.

No fa massa temps, la revista Triunfo va dedicar un número extraordinari a Lo Sub. Intentava en aquest número monogràfic examinar, dins els distints camps artístics i culturals, tota aquella producció que és fruit d'un subdesenvolupament i, alhora, contribueix a mantenir-lo.

No cal dir que estic completament d'acord amb els articulistes de Triunfo. Això no lleva, però, que no hi noti a faltar temes ben interessants. Dins la part referent a la música, l'articulista només parla del que ell en diu música ratonera. Crec, com ell, que aquesta música mereix ésser inclosa dins la llista de lo sub. Amb tot, crec que seria molt més interessant parlar d'aquella música que jo anomanaria de frontera.

Aquella que no es sap massa bé si col·locar-la a dalt o a baix de la reixa que separa lo sub de lo super.

He dit abans que lo sub és un producte del subdesenvolupament. Aquesta expressió ens pot dur confusions. Basta citar el cas de la música d'Espirital Negres per demostrar que d'unes situacions de subdesenvolupament pot néixer una expressió musical digna de figurar a les llistes d'allò més super. I com aquesta, tota la música autènticament popular, la que neix de la part més pregona de l'ànima del Poble. Per evitar aquestes confusions he afegit tot d'una la segona condició: «que contribueix a mantenir —mitjançant l'alienació— la gent dins una situació de subdesenvolupament.»

Si miram i jutjam, baix d'aquest punt de vista, aquesta música que deim de frontera, crec que més o manco podrem descobrir que és allò que en realitat és positiu o negatiu.

Darrerament s'està promocionant molt aquest tipus de música que voreja la frontera. Per només citar un cas, a l'estiu que acabam de passar, ha rebut una forta empenta, a Espanya, el grup ¡Viva la Gente! No fa falta ésser massa exigent per creure que la qualitat artística d'aquest grup no mereixia aquesta promoció. Com la podem explicar? No sé si pec de malintencionat, però jo pens veure-hi el sistema de la vacuna, molt conscientment aplicat. Unes petites dosis d'inquietud per aconseguir un món millor; una mica de protesta contra injustícies racials que es cometien molt lluny d'aquí, i tot això molt rebaixat amb un crit molt fort de ¡Viva la Gente! que a mi em sona igual que ¡Viva el statu quo!... Tot aquest embolic actua com a vacuna perquè la inquietud naixent de molta de gent es quedi satisfeta i perdi la seva vitalitat.

Pot semblar que jutjar una obra artística pel resultat que dona en vistes a la promoció de les persones està fora de lloc. A mi personalment me pareix un sistema vàlid i crec que ens pot ajudar a descobrir molts de subproductes disfressats.

MÓN DEL DISC • LA CANÇÓ

LLUIS LLACH

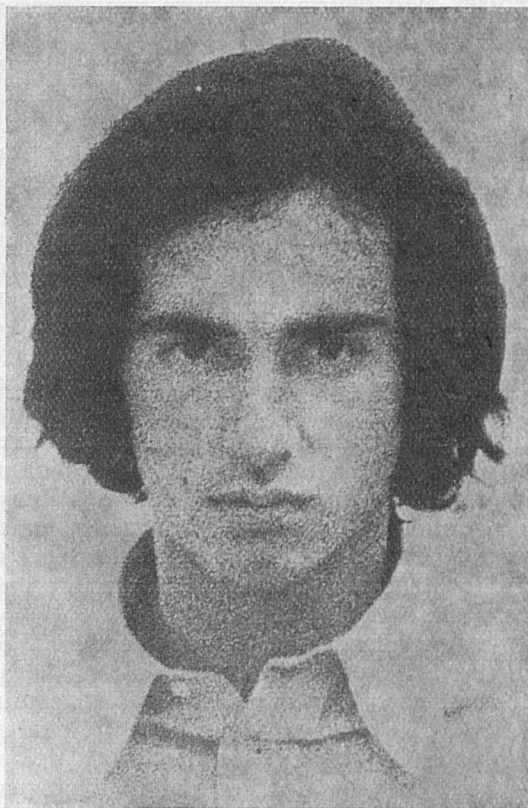
per Joan MANRESA

La Nova Cançó ja no existeix. O, si existeix, queda emmarcada dins uns límits molt més concrets que no fa uns anys, que tothom que cantava en català ja era de la Nova Cançó. Dic això perquè cada u ha anat cap allà on més l'estirava. Guillermina Motta, Serrat, Núria Feliu,... han tirat cap a una part (molt respectable, però que no compartesc del tot). Raimon s'ha mantingut en la seva línia de sempre, millorant, és clar, però sense abandonar lo que ell va donar a entendre en un principi. Altres s'han retirat. La Nova Cançó (?) ja no pot mirar-se com es feia fa vuit anys.

Lluís Llach és un dels últims que hi entraren, però ja ha fet un camí ràpid i molt clar. I és divertit veure que a Madrid el descobreixen dient que acaba de gravar el seu primer disc, ignorant totes les gravacions que va fer per Concèntric. Coses així succeeixen molt sovint. Però ja és important que arribin a Madrid!

Ell —En Llach— sempre ha parlat clar quan tracta de certs punts de la seva activitat. No és cantant frívol, «sexy», ni de temporada. Selecciona els llocs de les seves actuacions i prefereix actuar gratis que no ben pagat en un lloc que no li agrada. Parlant d'ell podríem parlar de la rectitud professional i personal.

Analitzant la seva obra ens trobam amb unes cançons ben fetes, especialment la part de la música. La lletra queda fluixa, generalment. Però això ho dissimula amb la seva gran expressivitat vocal, amb els matisos i domini de la veu. Hi ha moment que fa pensar que ell és un instrument més del conjunt. I potser és així. Un retret —algunes vegades

Lluís Llach. (Foto: JOAN VILA).

greu— és el de la deficient vocalització. És un punt a treballar. Però si comparem les seves primeres cançons —Que feliç era, mare— amb les últimes —Cels trencats— ens n'adonam del gran camí fet. Irene fou un cop molt important, però, per sort, en Lluís no és un cantant d'una cançó. Cada nova gravació és un pas endavant.

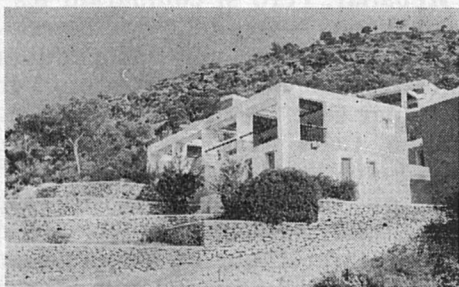
Falta que es decideixi a preocupar-se molt de la vocalització, un poc dels moviments en escena i, sobretot, que no s'enfonsi amb un contracte «professionalment temptador». Si és així, seguirem amb un cantant de talla, entenedor per a tothom.

Forma i color en l'arquitectura eivissenca de Josep Lluís Sert

per M. VILLANGÓMEZ LLOBET

Potser avui hauria d'escriure poc i presentar més imatges. Les fotos, a més, haurien de ser en color. Al cap i a la fi, però, un és un escriptor, encara que ben lluny de la professionalitat. I l'escriptor, a vegades, és amb un goig profund que recull un tema. Com ara que pens referir-me a l'obra d'uns arquitectes a Eivissa. No és que aquí s'hagin fet més disbarats que en altres llocs, però no tot són motius de satisfacció en la construcció actual eivissenca, on sovint la part urbanística és inferior a la pròpiament arquitectònica o, si més no, més perillosa. En el cas que ens ocupa —l'obra de Josep Lluís Sert i la d'alguns altres arquitectes catalans—, l'indret escollit, l'organització de l'espai i l'aspecte arquitectònic es lliguen perfectament, admirablement. Els camins, els terrenys lliures i les cases s'aixequen cada vegada més abruptament per un puig que, no massa lluny de la mar, domina una llarga i articulada extensió costanera, centrada pel port d'Eivissa i pel contrast d'horitzontalitat absoluta i amuntegament sobtós de la ciutat.

A la urbanització on, a la influència de Sert, s'ajunten els noms de Rodríguez Arias, Illescas, etc., el respecte al paisatge eivissenc és profund; també ho és l'arrelament —que no vol dir falta de llibertat— en la tradició arquitectònica del país. Si les cases aïllades s'enfilen pel rost, no manca a la part més baixa el grup unit d'apartaments. En algun cas la construcció és una autèntica casa eivissenca, amb molt de mirament adaptada. *Casa-*

La casa eivissenca de Josep Lluís Sert. on el blanc, el roig i el color de la pedra seca acompanyen la puresa dels volums.

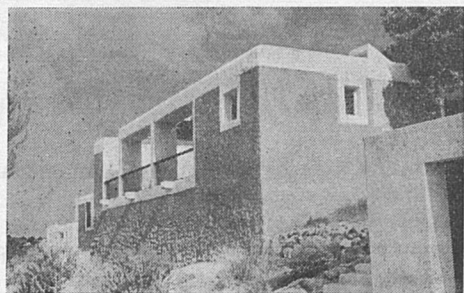
Part posterior d'un grup d'apartaments, a la urbanització «dels arquitectes», amb Talamanca i la ciutat d'Eivissa al fons.

ment, conjunt de cases o habitacions, és el nom que es dona a Eivissa a una d'aquestes masies. A vegades, en aquest «barri dels arquitectes», com he sentit anomenar-lo, la blancor de l'edifici és total; en els de Josep Lluís Sert, la calç juga amb les superfícies per on s'estén un color rogenc, també característicament eivissenc. Aquests tons torrats, el blanc, el color ben triat de les pedres a les parets seques dels marges i divisòries dels jardins, creen, amb el fons no oblidat de roques i pins, un ferm conjunt d'autenticitat i d'harmonia. Sert ens havia dit, en el llibre sobre Eivissa fet en col·laboració amb Joan Prats —amic seu i de l'illa, que ara ens ha deixat definitivament— i amb el fotògraf Joaquim Gomis: «Aquest medi ambient d'Eivissa posseeix les qualitats que més escassegen a les nostres comunitats d'avui, perquè aconsegueix per mitjans senzills un feliç maridatge entre allò que és natural i allò que és degut a l'home». Observació que ha esdevingut un principi a l'hora de la realització pràctica. També el gran arquitecte ens havia ensenyat que «només podran perpetuar-se l'harmonia i la força d'Eivissa, si el vocabulari de les formes que li donen caràcter troba el seu equivalent contemporani». I havia afegit: «No es tracta d'imitar l'arquitectura del passat construït incongruents decorats que no pertanyen al nostre temps ni responen a

les nostres necessitats. El que fa que l'illa sigui com és, és precisament una arquitectura nascuda de limitacions i resolta amb gran simplicitat de formes». Exacte. I també per aquest caire s'han complert les doctrines. Així i tot, és possible que si en algun cas Sert ha deixat prevaler una mica la inspiració d'un estil tradicional sobre les exigències de l'arquitectura actual, és en aquestes construccions eivissenques. Potser per la llarga familiaritat amb la natura illenca, modificada i no destruïda per les successives generacions; o per una estimació que passa sense gaires entrebancs d'un món a un altre i per la fonda comprensió d'aquest art quasi intemporal en la seva puresa. A través de la nova personalitat que dona l'autor, no es deixa de percebre una espècie de privilegi atorgat a un medi que «ha estat creat més per la permanència que pel canvi».

La connexió de Sert, Rodríguez Arias i els altres del grup amb Eivissa és antiga. L'ha continuada un arquitecte més jove que duu el cognom Torres; amb el seu pare, Torres Clavé, va col·laborar Sert en importants edificis barcelonins. Ja abans de la guerra aquests arquitectes coneixien les construccions eivissenques i n'havien parlat a la revista que publicava GATCPAC, nom ben conegut de la seva organització. Aleshores ja hi havia alguna mostra a l'illa de la seva obra racionalista. Ja són més recents la primera casa de Sert, damunt la murada, blanca i estreta entre estatges populars de Dalt Vila, i la que ara s'ha construït a la nova i exemplar urbanització, devora les altres cases, algunes també obra seva.

En aquestes construccions és important, com dèiem al principi, el color. No es surt d'uns pocs tons ben eivissencs, però el blanc de la calç —cal fer-ho observar— no s'alça exclusiu. Com no ho és a les cases, a les esglésies més característiques, ni envaeix tots els murs uniformant-los amb un suposat caràcter local. Ni els murs emblanquinats són només eivissencs ni tota paret eivissenca ha d'estar emblanquinada. Cosa que sovint ha estat oblidada per molts, fins i tot dins de la ciutat, als murs que volten la vella vila i en alguns monuments, medievals o renaixentistes, fa poc restaurats.

Casa construïda per l'arquitecte Josep Lluís Sert, tan arrelada com moderna, tan senzilla com sàvia.

CURSOS SOBRE BÍBLIA

D'ençà de l'impuls donat pel Concili, cada dia són més els cristians que s'adonen de la necessitat d'aprofundir els fonaments de la seva fe, de posar-los sobre bases sòlides. Només així la fe podrà projectar llum sobre els esdeveniments de la vida i les situacions del nostre món en transformació.

Pensant en aquesta necessitat urgent dels feels i de les comunitats de llengua catalana, un equip de monjos de Montserrat en col·laboració amb altres biblistes catalans, ha emprès una experiència amb vistes a ajudar el coneixement de la Bíblia en un ampli sector popular. Són els «Cursos sobre la Bíblia». L'acollida que han tingut els dos cursos ja organitzats, Evangeli segons sant Joan i Evangeli segons sant Mateu, estimula la prosecució d'aquesta experiència, ja que s'ha pogut constatar com ha servit a molts per a descobrir personalment la Paraula de Déu i escoltar el missatge que els adreça.

El mètode d'aquests cursos és senzill: desvetlar i promoure l'estudi personal per mitjà d'uns fulls impresos, enviats periòdicament. Quan aquest estudi pot fer-se en grup —comunitats, famílies, equips de revisió de vida o de matrimonis, cercles d'estudi parroquial— i amb el guiatge d'una persona més iniciada, el curs acostuma a donar un resultat superior. A més, al llarg del curs s'organitzen unes trobades a Montserrat, en les quals, els qui poden assistir-hi, posen en comú experiències, suggeriments i problemes entorn de l'Esclat. Pel que fa al sosteniment econòmic, es parteix del principi que els cursos han de ser el més assequibles que es pugui, de manera que ningú deixàs de prendre-hi part per aquests motius. Fins ara l'import normal d'una inscripció ha estat de 100 pts. Amb això, les inscripcions mantenen el curs, incloent-hi les despeses de redacció i administració.

Aquest any els Cursos es veuran enriquits amb l'estudi sobre els Fets dels Apòstols, el llibre que narra la fundació i la vida de les primeres comunitats després de la resurrecció de Jesús. El curs estarà distribuït en 16 lliçons, les primeres de les quals estaran disponibles a partir del mes de novembre. Si desitjau més informació, adreçau-vos a Cursos sobre la Bíblia, Abadia de Montserrat (Barcelona). Si trobau interessant aquesta iniciativa, preniu-hi part i donau-la a conèixer a d'altres.

NOTICIARI BREU

OCTUBRE 1970

• El dia 8 va caure la primera tempestat d'aquesta tardor. La matinada ens va sorprendre amb una barrumbada de trons i llamps. Després, tot el dia, una pluja benèfica, abundosa, va regar els nostres camps i boscuries, tan assedegats després del llarg estiu.

• Molts de romeus pugen el dissabte dia 10 per assistir a la «Sabatina» de la Mare de Déu i viure el diumenge en la pau del nostre Santuari. El temps inestable no ha impedit que totes les cel·les de l'hostalatge quedin plenes, i que Lluc pugui significar —amb aquest extraordinari aplec— la unitat del nostre Poble.

• El dia 12 pugen els tècnics de «PPC» per realitzar una sèrie de gravacions discogràfiques de l'Escolania.

També es recullen «tonades» de la nostra pagesia, cantades per conradors. Tota la gràcia i senzillesa dels nostres cants populars queden gravats amb la seva genuïna puresa.

• Els diaris de Palma anuncien la visita de la nostra Escolania de Blauets a Wensmister. Són convidats per donar un concert baix de la direcció del seu Mestre el P. Jaume Palou. La il·lusió del viatge i poder respondre a aquesta invitació tan honrosa per donar a conèixer a Anglaterra les nostres cançons de Lluc, omplen de goig els nostres nins blaus.

• El diumenge dia 18 pugen per assistir a la Missa Major uns grups que encapçala el G. Miquel Vidal. Vénen per donar gràcies a la Mare de Déu de Lluc després d'un llarg viatge per terres d'Itàlia. A Roma foren rebuts pel Sant Pare en una de les seves audiències, i ara volen acabar a Lluc el seu viatge ple de ventura.

• El dilluns de la Pasqua d'enguany el Cambril de la Mare de Déu va ser materialment devastat per un incendi provocat per la combustió d'uns plàstics. Varen ser unes hores difícils, bé que no

s'experimentassin conseqüències greus. Les parets quedaren marcades pel foc, i la decoració destruïda. Ben prest el poble ha anat oferint generosament els seus donatius i aquests dies s'han començat les obres de restauració.

• I no res més, aquesta vegada. Voldriem prosseguir cada mes en la redacció d'aquest noticiari per als lectors de LLUC, comunicant-vos les coses més interessants del nostre Santuari. Esperam que el nostre propòsit sia beneït per Déu i que la nostra voluntat no hi manqui.

Lluc per Mallorca és encara
lo sant racó de la llar...

(M. COSTA I LLOBERA)

rosa dels VENTS

DE BARCELONA

«4 DESBARATS» DE LLORENÇ VILLALONGA AL ROMEA

Durant els dies 1, 2, 3 i 4 d'octubre d'enguany, el grup **Teatre Independent Català del Reial Cercle Artístic de Barcelona**, dirigit per Josep M.ª Minoves, ha representat al Teatre Romea **4 Desbarats** de Llorenç Villalonga. Són els titulats: **Sa marquesa se disposa a anar an es teatro, Hi feren ben aprop, Festa Major i Alta i benemèrita senyora.**

No deixa d'esser estrany que a Barcelona es preocupin per representar una obra de total ambientació mallorquina i escrita —començant pel mateix títol— en forma plenament dialectal. Qui millor pot aclarir aquest tema és Josep A. Codina, director d'aquesta obra.

—Per què triàreu aquesta obra?

—Fa temps que vaig darrera autors mallorquins. Darrerament he conegut, a Mallorca, Llorenç Villalonga i em va interessar molt la seva obra teatral. Més que el tema de les seves obres m'ha atret el seu llenguatge i la situació teatral que planteja. Villalonga és un autor essencialment teatral. Té obres magnífiques com **Faust** o **Filemó i Baucis**. **Desbarats** és un pur exercici escrit per entreteniment d'amics.

—No creu que aquestes obres són una mica absurdes, un teatre estrany?

—Sí. Formen part d'allò que se'n diu **teatre de l'absurd** que (i és una opinió molt personal meva), considerat passat de moda. Però ja he dit que allò que més m'interessava era el llenguatge. Els actors procuren salar, dir tots els mallorquinismes de l'obra, etc.... però no intenten fer-ho amb un accent plenament mallorquí, perquè saben que farien el ridícul.

—Vendran a representar l'obra a Mallorca?

—De moment, no. Tengui en compte que surten més de 35 actors a l'escena i tots ho fan per gust, sense cobrar. De totes maneres, si se'n fa la proposició potser sí hi aniríem. Voldria que fes constar el sacrifici que suposa aquesta representació pels actors, que ha costat quasi 3 mesos de feina, i feina diària. I tot això gratis. Cal tenir en compte que és la primera vegada que el grup fa més d'una representació seguida d'una obra.

—Content del públic?

—No ha vingut massa gent, potser per manca de propaganda.

—No creu que el públic, quan aplaudeix una i altra de les moltes crítiques que es fan des de l'escenari, va més enllà que allò que Villalonga pretenia? Tan antiaristocràtic i tan anticlerical és, al fons, l'autor?

—Villalonga és incapaç d'esser revolucionari. Quan fa una crítica o una sàtira, en el fons és benèvol. Critica cert comportament d'una part dels capellans, però no el dogma. Critica l'aristocràcia, però al final —a **Hi feren ben aprop**— la deixa en el cel.

—Quins altres autors teatrals mallorquins li interessin?

—Vidal Alcover, Alexandre Ballester, Joan Soler Antich, etc.... He muntat una obra de Soler Antich i preparar el muntatge d'obres de Vidal Alcover i de Ballester, així com d'una sèrie de sainets mallorquins anònims del segle XIX. En general m'interessa tot el teatre mallorquí pel seu llenguatge.

Un nou èxit, per tant, de Llorenç Villalonga a Barcelona que, després de consagrar-se com un dels millors novel·listes catalans contemporanis s'està valoritzant com a gran autor teatral. L'èxit d'**Amics i coneguts** va ser, possiblement, el primer crit d'alerta sobre les qualitats de Llorenç Villalonga.

Jaume Vidal Alcover diu en el programa de presentació de **4 Desbarats**: «Les novel·les de Ll. V. són prou conegudes; el seu teatre, en canvi, clares vegades l'hem vist representat. I, no obstant, diríem que Ll. V. és, fonamentalment, un home de teatre». I acaba afirmant: «... El teatre de Ll. V. respon a les exigències més elementals del teatre vàlid: és entenedor, poètic, actual, serveix la veu i la problemàtica del nostre temps, diverteix, entretén i és, alhora, audaç i respectuós». Hi ha qui doni més? preguntam nosaltres.

Com a confirmant tot això, pel dia 15 d'octubre s'ha estrenat, al mateix Teatre Romea, la versió de **Mort de dama**, feta per Biel Moll, a càrrec de la millor —crec que sense dubte— companyia de teatre català actual: la **Adrià Gual** que dirigeix el no menys conegut Ricard Salvat.

Mateu SEGUI PUNTAS

DE MENORCA

MAÓ 1970

Amb motiu de les Festes de Gràcia celebrades el setembre passat, l'Ajuntament de Maó ha publicat, en excel·lent paper couché, un fullet prou extens, amb uns mots de presentació que signa l'Alcalde don Gabriel Seguí, i amb plànols i fotogравats molt ben aconseguits.

D'entre els estudis que hi figuren, destacariem els que fan referència al Polígon industrial de Maó, al Polígon de la Vivenda, a l'Ensenyament primari, al Port esportiu, a la Via de cintura, a la Nova Central Telefònica, a les ins-

tal.lacions de GESA actuals i a les previstes per a la nostra Illa, i encara d'una manera especial, al treball de síntesi sobre el desenvolupament urbanístic de Maó, del qual és autor N'Andreu Murillo i Tudurí.

Gràcies a aquesta publicació hom pot fer-se una idea de les inquietuds materials i morals que animen l'Ajuntament de la capital menorquina, i que voldríem veure cristal.litzades en realitats cada vegada més creixents.

CIUTADELLA:

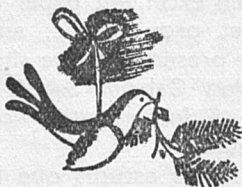
ELS PREMIS «BORN»

La nit de l'11 d'octubre darrer tingué lloc a Ciutadella la concessió dels Premis «Born» 1970, en el transcurs d'un sopar ofert en el Cercle Artístic d'aquesta ciutat. Hi assistien les primeres autoritats de l'Illa i de Ciutadella a més d'un públic nombrós i entusiasta. S'hi votaren els Premis de Novel.la curta i de Tema menorquí.

Maria Dolors Cortey, resident a Mallorca, hi guanyà el primer, amb la seva novel.la **Dora i la nit**. Don Ferran Martí Camps, el segon, amb el seu **Retaule amb quaranta figures**. S'hi concediren acesits a don José Escalona i a don Florenci August Gomila.

Patrocinaven els premis el Ministeri de Turisme, la Diputació Provincial i l'Ajuntament de Ciutadella.

Gil GORNÈS

DE MALLORCA

Sobre les ruïnes del temple i les taules de Talatí, l'il.lustrè arqueòleg Josep Mascaró Passarius dona una erudita conferència que escolten amb interès els mallorquins que visitaren l'illa de Menorca.

● Va ser un èxit l'excursió de germanor a Menorca, organitzada per l'OBRA CULTURAL BALEAR, els dies 11 al 14 de setembre passat. Hi prengueren part els senyors Climent Garau, president, i la seva esposa Camil.la Blanes; don Miquel Fullana, secretari, i esposa Margarida Colom; don Gabriel Vidal, vocal; don Francesc Gual, i esposa Maria Vicens; don Josep Mascaró Passarius, arqueòleg i publicista; don Miquel Duran Ordiñana, científic, i esposa Maria Eulàlia Coll; don Ferran Blanes; donya Mercè Sureda; donya Magdalena Garau; donya Camil.la Sureda; donya Catalina Calafell; don Antoni Socias; mossèn Bartomeu Oliver, escriptor; don Francesc Moll i Marquès, i esposa Matilde Echeto; don Josep Forteza Rei, odontòleg; don Miquel Gayà, secretari de la Revista «LLUC»; don Francesc Pérez, investigador i erudit, i esposa Francisca Pastor; don Jaume Adrover, i esposa Rosalia López; don Vicenç Palmer, i esposa Maria Lluïsa Sanxo.

Voldríem destacar ací la importància d'aquests contactes —amb

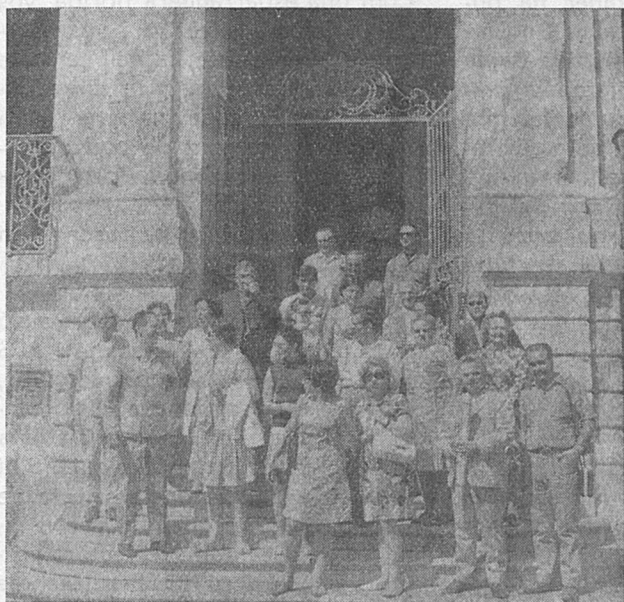
els Ajuntaments de Ciutadella i Maó, amb grups de joves d'ambdues ciutats, a l'Ateneu de Maó, al Diari «Menorca», etc.— per millorar el coneixement mutu.

La premsa de les dues Illes ha recollit aquest viatge i ha destacat la seva significació.

Seria de desitjar que això tingués continuïtat i encara una major amplària. És prematur avançar-ne noves, però qualche cosa en aquest sentit s'està preparant a l'OBRA CULTURAL BALEAR.

● Per a la campanya d'ensenyament de la nostra llengua a les escoles —dins l'obertura que en això representa la nova llei d'educació— la Secció d'Ensenyament de l'OBRA CULTURAL BALEAR està treballant intensament en la preparació d'alguns llibres que es jutgen necessaris per atendre aquesta finalitat. Un d'aquests llibres, si no més, és d'esperar que estigui editat el proper estiu. Ja en donarem més noves.

Entre les activitats docents de costum, quan arribi al públic aquest número de LLUC, hauran

L'ambaixada mallorquina davant les cases de l'Ajuntament de Maó, en sortir de la solemne recepció que els dispensà el batle don Gabriel Seguí i altres personalitats de l'illa.

començat els cursos a l'Estudi General Lul·lià, en els graus Elemental i Mitjà, Professorat Elemental i l'especial per a persones de parla castellana (aquest darrer, amb esperit de paulatina incorporació —obra de comprensió i amor— a la nostra cultura per part de persones que per un motiu o altre han fet de la nostra terra la seva d'adopció). També i com altres anys, s'han organitzat cursos a molts de centres docents oficials i privats, a tot arreu de la nostra geografia. Així mateix s'està estudiant la possibilitat de dictar cursos per correspondència.

Una altra nova activitat serà la que començarà probablement aquest mes de novembre, consistent en uns cursos de sensibilització a la cultura pròpia, explicats de forma regular els dissabtes sobre un programa preparat per la Secció d'Ensenyament d'OBRA CULTURAL BALEAR, i intercalant conferències relacionades amb aquest programa, a càrrec d'especialistes. En principi aquests cursos es donaran simultàniament a Artà, Bunyola, Felanitx i Sóller, encara que es procurarà ampliar-los a altres llocs.

● PONENT (primavera / estiu

1970), amb dibuixos originals d'Andreu Vilasis, ha fet la seva corresponent sortida. Una publicació eminentment literària, de poemes de Josep Carner, Xavier Casp, Rolando A. Vega Jordan, Llorenç Vidal, Rafel Socias i Company, Angel Cao (d'Alguer), i d'Antoni Salas i Cornadó. Du també un petit estudi d'Antoni Closas sobre Sans Oliver i Mallorca, i el seu acostumat noticiari **De Mallorca i de fora Mallorca**.

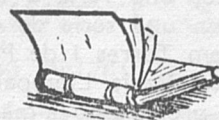
Reiteram a PONENT i al seu director el doctor Llorenç Vidal, el nostre estímul i encoratjament. La vàlua de les seves col·laboracions testimonien el necessari paper que juga PONENT en la vida cultural mallorquina. I la llarga llista de subscriptors protectors que publica a les solapes de les seves cobertes, la multitud de simpaties que suscita a tot arreu.

● Amb motiu de les festes populars de Bunyola celebrades els 29 i 30 d'agost passat, es va voler commemorar el desè aniversari de la reposició de l'antiquíssima i venerable imatge de la Mare de Déu de Bunyola en el retaule de l'altar major. Una esvelta i bellíssima talla que ja rebia culte en el segle XV.

Per tal de celebrar més dignament aquesta efemèrides foren convocats poetes i homes de lletres mallorquins, i amb la col·laboració de tots ells s'ha editat un pulcre llibre, el **Llibre de la Mare de Déu de Bunyola**. Una bona part d'ells llegiren personalment llurs composicions a l'acte cultural el dia 30, i en el qual prengué part amb una de les seves enlairades actuacions la Coral Polifònica de Bunyola sota la batuta del seu Mestre-Director don Jaume Conti, qui ja a la concelebració eucarística havia interpretat magistralment la Missa **Pau als homes** del P. Antoni Martorell.

El Llibre de la Mare de Déu de Bunyola aplega poesies de Miquel Ambrós, Miquel Bota, Guillem Cabrer, Miquel Cástanyer, Josep Maria Cerdà, Miquel Colom, Guillem Colom, Miquel Dolç, Bartomeu Guasp, Josep Maria Llompart, Llorenç Moyà, Pere Orpí, Josep Maria Palau, Miquel Pons, Joan Roig, Josep Verd, Llorenç Vidal, i Llorenç Villalonga. També du estudis i treballs de Josep Capó, Baltasar Coll, Andreu Estarellas, Gabriel Llompart, Maria Antònia Martorell, Antoni Riera Estarellas, Joan Roselló Llitas, Bernat Vidal i Tomàs, i Joan Parets Serra.

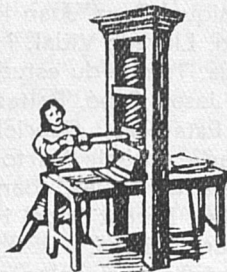
Per més que el valor dels treballs acollits sigui ben desigual, aquest aplec du un batec divers i entranyable, que quedarà com un record ple d'amor per als fills de Bunyola.

● L'Associació de Confraries de Setmana Santa de la ciutat de Mallorca ha publicat el pregó que pronuncià enguany a la nostra Seu el doctor Miquel Dolç, sota el títol **Cristo fuera del espacio y de la Historia**. Una peça densa de contingut, amb una síntesi prou encertada de coneixements humanístics hàbilment jugats i conjugats amb altres tants de coneixements bíblics i espirituals.

● Ramón Rosselló i Vaquer ha publicat el seu interessant estudi **Origen de les famílies Rosselló a Felanitx i Santanyí**, pulcrament imprès a l'Editorial Ramon Llull, de Felanitx, i il·lustrat amb un dibuix a la portada per Cristòfol Bennassar. Un treball d'investigació amb apèndix documental, pel qual el felicitem ben de cor.

● La Fundació «Mossèn Cosme Bauçà» i sota el patrocini de l'Excel·lentíssim Ajuntament de Felanitx, ha publicat un llibret, **Resum d'Història de Felanitx**. Redactat amb mà experta i en forma ben intel·ligent, és un llibre escrit per a servei de tots aquells que volen conèixer i estimar la seva terra, als quals sens dubte farà un gran bé. De llibres com aquest —que deuríem proposar com a modèlic— se n'haurien de publicar a cada vila de les nostres Illes.

● El doctor Joan Torres Gost —un insigne metge mallorquí, actualment director a l'Hospital del Rei de Madrid— ha publicat un llibre de memòries infantívoles sota el títol **Una volta a la plaça**. L'il·lustren una sèrie de dibuixos de Guillem Torres i de Pau Pericàs. Josep Maria Llompart li ha escrit un pròleg amb la mà de mestre que tots li coneixem.

Hi ha, en aquest llibre —com diu el prologuista— «la puresa transparent de les aigües fondes», o per dir-ho també amb uns altres mots, un violí d'Ingres que sona «melodies dolcíssimes».

● Extret de «Miscel·lània Històrica Catalana» publicada com «homenatge al P. Jaume Finestres, historiador de Poblet (1769)», el nostre amic i col·laborador Dom

Josep Massot i Muntaner ha publicat el seu estudi **L'abat Guillem Riera i el seu comentari a la Regla de Sant Benet**. Escrit amb la precisió minuciosa i documental que li és característica a l'autor, complementa el seu treball amb una **Plàtica per professar novicis**, redactada en un mallorquí sucós i saborós del segle XVIII, en una llengua — com observa Massot— «farcida de castellanismes absurds» i amb llatinismes innecessaris, però no sense un cert to literari.

● Un altre llibre publicat a Mallorca, a la ciutat de Manacor, és el recull de memòries **Ahir** de Jaume Serra, amb un dibuix a la portada per Miquel Brunet, i dibuixos interiors de Gabriel Serra.

Ahir és un grapat de fulls que traspuen intimitat, que duen un regust pagesívol, amb referències a una guerra llunyan, amb inquietuds socials i religioses, que us graten endins i us fan calfreds.

Com una esparraguera florida, vos du un aroma silvestre i vos esgarrinx, frec a frec, la pell sensible de la vostra ànima. Un llibre pagès, on s'hi endevina una traça que s'està formant de bon de veres. Voldríen estimular ben ferverosament l'autor.

Joan Parera li ha escrit un **Assaig de pròleg**.

● Amb motiu de la gravació d'un disc amb la Missa «PAU ALS HOMES» del P. Antoni Martorell, va ser oferida una audició d'aquest disc el 5 d'octubre passat a la capella de l'antic Seminari. S'hi reuní una concurrència selecta de públic, entre el qual figuraven intel·lectuals, cantants, directors i experts en música. Mn. Pere Llabrés hi llegí un notable treball sobre les funcions de la música religiosa als nostres dies, i tot seguit el mateix P. Martorell llegí unes explicacions sobre cada una de les parts de la Missa, que precedien llur audició.

OBRA CULTURAL BALEAR

Aquesta Societat ens prega la publicació de la següent nota per a coneixement dels seus socis i simpatitzants:

Dins la tònica d'intensificació d'activitats socials —anunciada pel President Sr. Garau Arbona quan prengué possessió del seu càrrec i de la qual en poc temps ja hem pogut recollir fruits concrets, entre els quals és de destacar la captació de nous socis i la reestructuració de la societat— no pot el Consell de Gestió passar-se d'un contacte més íntim amb tots els consocis, antics i novells. Aquesta necessitat ens dugué a publicar el passat mes d'abril la circular d'informació, recollida després en aquestes pàgines de LLUC.

I ara també voldríem oferir la possibilitat d'un contacte personal. Amb aquesta finalitat convidam tots els socis a reunir-se entre ells o a consultar, suggerir, comentar, criticar i tot el que vulgueu, amb membres del Consell de Gestió, cada DIMECRES, de les 8 a les 9 del vespre, al nostre local social, carrer Torre de l'Amor, n.º 6, primer pis.

També voldríem que venguessin tots aquells que, sense ser encara socis de l'OBRA, senten la nostra comuna inquietud per la cultura del nostre país.

Recordau-ho i veniu: vos esperam.

MOSTRADOR

LOS PARAÍOS PERDIDOS. LA ACTITUD «HIPPI» EN LA HISTORIA. Por Guillermo Díaz-Plaja. Ed. Seix Barral, Barcelona, 1970. Col. «Testimonio».

Un assaig històric sobre les distintes formes de l'incorformisme de l'individu contra les estructures.

LA JOHN BIRCH SOCIETY: UNA EXTREMA DERECHA APACIBLE. Ed. Anagrama, Barcelona, 1970; Cuadernos Anagrama, 6.

«Les Temps Modernes», revista dirigida per Jean-Paul Sartre, acollí en 1964 aquests textos que avui es donen en traducció de Jorge Marfá. Un tema que es reactualitza amb l'adveniment de Nixon al poder dels Estats Units.

REPERTORIO. (SOBRE LITERATURA III). Estudios y conferencias, por Michel Butor. Ed. Seix Barral, Barcelona, 1970; Biblioteca Breve, 294.

Assaigs d'investigació no sistemàtica sobre temes que poden incidir d'una manera decisiva en la creació d'una estètica del segle XX. Versió de Salvador Oliva.

LOS HIPPIES: UNA CONTRA-CULTURA. Por Stuart Hall. Ed. Anagrama, Barcelona, 1970; Cuadernos Anagrama, 8.

Un estudi documentat del tema, escrit per un sociòleg d'altura. Versió castellana d'Isabel Vericat.

LECTURA DE LA POESIA AMERICANA. Por Serge Fauchereau. Ed. Seix Barral, Barcelona, 1970; Biblioteca Breve, 301.

Un llibre que sorprèn per la gran capacitat sintètica de l'autor. Un estudi que comprèn des de Ezra Pound i Eliot, passant per tots els moviments i escoles, fins al subjectivisme dels anys seixanta. Traducció de Enrique Murillo.

WASHINGTON SQUARE. Por Henry James. Ed. Seix Barral, Barcelona, 1970; Biblioteca Breve de Bolsillo, 66.

La novel·la de l'eterna lluita entre la ingenuïtat i el vici; entre la bondat que gairebé es confon amb la beneiteria i l'astúcia que ja esdevé perversitat. Versió de Sergio Pitol.

El millor moment a l'hora del triomf

PERFUMERIA INGLESA

TROFEUS ESPORTIUS

C/. Cadena, 6

Telèf. 21 17 70

(Expedim per Agències)

Corderia

Català i Riutort, S. L.

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL-LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

DAES

CONFECIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358

PALMA DE MALLORCA

Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat us ofereixen

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA

QUADERNS QUINZENALS
PER A PENSAR I SENTIR
AMB L'ESGLÉSIA
DEL POSTCONCILI

Per primera vegada, tota la documentació d'interés eclesial és publicada en la nostra llengua d'una manera sistemàtica i periòdica.

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA us farà arribar amb tota seguretat i garantia les encíclics, missatges, discursos, al·locucions i homilies del Papa, les instruccions dels Organismes postconciliars, els decrets de les Congregacions romanes, i, encara, una selecció d'altres textos interessants, oficials o oficiosos, tals com pastorals de bisbes, comunicats de les conferències episcopals, conclusions de congressos, declaracions d'altres jerarquies eclesiàstiques, articles de teòlegs eminents, etc.

32 p. de text útil, 17 x 24 cm.

Subscripció anual (22 números): 300 ptes.

Subscripció semestral: 160 ptes.

(estranger: 350 i 200)

Els subscriptors rebran sense cap recàrrec els números extraordinaris.

Adreçau les vostres subscripcions a

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA - MONTSERRAT (Barcelona)

UNA REVISTA PER A SACERDOTS I LAICS

QUE NOMÉS TENEN TEMPS DE LLEGIR-NE UNA

oriflama

oriflamm

orifl

ori

revista de la joventut

Butlletí de subscripció a

Espronceda, 214
BARCELONA-5

oriflama

En

adreça

Perpetuum-Ebner

PRESTIGI MUSICAL D'EUROPA

DE PERFECCIÓ

A Hogarotel-10, del 18 al 29 de Novembre. Palau Firal, sector C, stands núm.735 al 738

Sala d'audicions d'Alta Fidelitat.